

**INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK
OCH SPECIALPEDAGOGIK**

KALLDUSCH ELLER INTE?

En studie av vilka faktorer som påverkar nyblivna
lärares start i arbetslivet

Maria Ankarlund

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Masterprogram i utbildningsledarskap
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt/2019
Handledare:	Sverker Lundin
Examinator:	Ulf Blossing

Abstract

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Degree Project for Master in Educational Leadership
Nivå:	Second Cycle
Termin/år:	Vt/2019
Handledare:	Sverker Lundin
Examinator:	Ulf Blossing
Nyckelord:	Nyblivna lärare, lärarutbildning, första arbetsplatsen

-
- Syfte:** Denna studies syfte var att undersöka vilka faktorer som påverkar nytexaminerade lärares start i yrket. Med utgångspunkt i tre frågor, hur nyblivna lärare upplever sig ha blivit förberedda från universitetet, hur första arbetsplatsen tagit emot dem och hur den nytexaminerade läraren beskriver sin personliga förståelse av yrket, har en intervjustudie med fyra relativt nyblivna lärare genomförts.
- Teori:** Denna studie har en kvalitativ ansats då studiens syfte var att undersöka vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket och den kvalitativa ansatsen har som önskan att återge deltagarnas synsätt och åsikter.
- Metod:** Data har skapats genom fyra kvalitativa individuella intervjuer med fyra relativt nytexaminerade lärare som arbetar på två olika skolenheter.
- Resultat:** Denna studies resultat bekräftar tidigare forskning, om vilka faktorer som påverkar nytexaminerade lärares start i arbetslivet. Likt tidigare studier är även denna studies resultat att universitetets förberedelse, arbetsgivarens mottagande och den individuella förståelsen är tre faktorer vilka påverkar nyblivna lärares start i arbetslivet. Dessutom är resultatet av denna studie att det finns en fjärde faktor, lärarledarskap, som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Av resultatet går inte att utläsa någon rangordning mellan dessa fyra faktorer dock beskrivs de ha olika betydelse för olika individer.

Förord

Jag minns mina första skolår och min lärarinna i första klass med en idyllisk känsla då jag fullkomligt älskade att gå i skolan och tyckte väldigt mycket om min lärarinna. Första gången jag själv uppträdde som lärare, var när jag 8-9 år gammal spelade lärarinna i en skolpjäs. Jag gick i årskurs tre och i klassen hade vi satt upp en pjäs inför en skolavslutning eller liknande. Mina föräldrar, bror och morföräldrar kom och tittade på mig när jag ”spelade teater” tillsammans med mina klasskamrater. Det var under mina första skolår i mötet med min första lärarinna som jag grundlade min uppfattning om hur en god lärare är eller kan vara. Denna bild har jag utvecklat, förvaltat och förädlat genom åren av min erfarenhet som elev, kollega och lärare. Under denna studies genomförande samt rapports skrivande har jag reflekterat över mitt eget lärarblivande och vilka mellanmänniska möten som har påverkat mig att bli den lärare jag är idag.

Jag är verksam lärare, sedan ett antal år tillbaka och har genom åren träffat många lärarstudenter, nyblivna lärare och gymnasie studenter vid barn- och ungdomsprogrammet. Alla dessa olika möten har skapat ett intresse hos mig över vad det är som gör att somliga nyblivna lärare beskriver sin första tid med ett lyckorus och andra som det motsatta, fylld med stress och en känsla av otillräcklighet. När jag först startade denna undersökning var det svårt att snäva in vad jag ville undersöka vilket gjorde att jag dels diskuterade med människor i min omgivning och dels genom att jag läste ett flertalet tidigare studier om nyblivna lärares första tid i yrket. Slutligen landade jag i en konsensus och ville veta mer om vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Arbetet med denna rapport har bland annat haft som konsekvens för mig att jag som handledare för såväl lärarstudenter och kollegor har utvecklat en djupare förståelse för hur jag kan och bör agera i mitt handledarskap. Likaså har jag en vidare insikt om min påverkansroll i egenskap av handledare och som förebild i läraryrket.

Det är med stor tacksamhet jag nu lutar mig tillbaka och stänger locket på min dator för att reflektera över denna rapports uppkomst och innehåll. Ett stort tack till alla de fantastiska människor som jag mött genom åren och alla de reflekterande samtal ni alla har bjudit in mig till, denna rapport hade inte blivit skriven utan er. Likaså vill jag tacka min handledare som har fortsatt peppa mig att snäva in denna undersökningsfråga och skriva en rapport, även då jag själv funnit det svårt. Slutligen vill jag ägna ett extra stort tack till min familj som uppmuntrat mig att fortsätta när jag har suttit hemma vid köksbordet och belamrat det med forskningsrapporter. Min familj har ödmjukast låtit mig hållas när jag dels har undersökt tidigare studier och sedan även diskuterat dessa med dem. Utan er hade jag inte fortsatt driva mig själv framåt.

Göteborg, den 13 februari 2019

Maria Ankarlund

Innehållsförteckning

Inledning.....	6
Syfte och undersökningsfrågor.....	7
Tidigare forskning.....	8
Svårigheter som nybliven lärare.....	8
Universitetets förberedelser.....	9
Läraryrket.....	9
Teoretisk förberedelse vid universitetet.....	9
Praktisk förberedelse i verksamheten.....	10
Kritik mot utbildningen.....	11
Förväntningar på läraryrket.....	12
Första arbetsplatsen.....	12
Första årets introduktionsperiod.....	13
Mentorskap.....	13
Mentorskapets olikheter.....	14
Sammanfattning av tidigare forskning.....	14
Metod.....	16
Metod och metodologiska överväganden.....	16
Genomförande.....	16
Inledningsfasen till denna studie.....	17
Urval.....	17
De fyra intervjuerna.....	18
Transkribering.....	21
Genomförande av analys.....	21
Universitetets förberedelser.....	22
Individens förförståelse.....	22
Arbetsplatsens mottagande.....	23
Bristande kunskaper.....	23
Trovärdighet och giltighet.....	24
Forskningsetik.....	24
Resultat.....	26
Läraryrket.....	26
Högskoleförlagd teoretisk undervisning.....	26
Verksamhetsförlagd praktikundervisning- VFU.....	27
Universitetets bristande förberedelser och förslag till förbättring.....	29
Individens förförståelse.....	31

Förväntan inför första läraruppdraget.....	31
Yrkets komplexitet	32
Arbetsplatsens mottagande	33
Mentorskap	33
Orientering på arbetsplatsen	34
Bristande förkunskaper.....	34
Lärlärdarskap	35
Sammanfattning av resultat	37
Diskussion	39
Metoddiskussion.....	39
Resultatdiskussion och slutsatser	40
Lärlärdutbildningens förberedelse	40
Individens förförståelse	42
Arbetsplatsens mottagande.....	42
Bristande förkunskaper.....	44
Sammanfattning med förslag om fortsatt forskning.....	44
Referenslista	46
Bilaga 1 – Brev med förfrågan om intervju till nyutexaminerade lärare	48
Bilaga 2 – Intervjufrågor till nyutexaminerade lärare	49

Inledning

Tidigare forskning (exempelvis Morberg, 2005) visar att det finns en skillnad i den bild en studerande skapar sig av sitt framtida yrke och hur detta sedan gestaltar sig i praktiken. Två begrepp förekommer, praxis chock eller reality chock, vilka ska beskriva många studenters tidiga erfarenheter av yrket efter examination. Jag som skriver denna rapport använder begreppet kalldusch till att beskriva de tidiga erfarenheter en nyutexaminerad kan göra i yrket, när realiteten inte överensstämmer med den bild som hen under studietiden skapat sig. Förberedelsen som studenten erbjudits under utbildningstiden och den första arbetsplatsens inskolning har visat sig vara två avgörande faktorer för nyutexaminerades start i yrkeslivet. Nämnade två faktorer beskrivs som centrala för nyutexaminerades möjligheter att hantera sin yrkesroll, med de arbetsuppgifter som ingår, vilket i sin tur påverkar nyutexaminerades engagemang samt vilja att stanna kvar i yrket. Oppfyllda förväntningar, otydliga eller motstridiga krav i yrkesrollen, hög och oväntad arbetsbelastning samt bristande förmåga att hantera denna kan leda till frustration för den nyutexaminerade. Denna frustration kan leda till att den nyutexaminerade lämnar yrket (se exempelvis Fransson & Gustafsson, 2008; Gustavsson, Hultell & Rudman, 2013).

Jag som skriver denna rapport är verksam lärare vid en grundskola i Västsverige och har genom åren haft förmånen att handleda såväl lärarstudenter som nyutexaminerade lärarkollegor. Dessa möten har ökat mitt intresse för vilka faktorer som påverkar den nyblivna lärarens inträde i läraryrket då min uppfattning är att många nyblivna lärare får en kalldusch när de börjar arbeta. I denna rapport ska kalldusch förstås som den känsla av chock en person kan uppleva vid en obehaglig överraskning eller vid en missräkning. Utifrån min beskrivna erfarenhet kommer denna rapport fortsatt att handla om vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares start i arbetslivet.

Tidigare studier (exempelvis Paulin, 2007) visar att lärarhögskolans förberedelser inför yrket är en faktor som påverkar nyblivna lärares start i yrket. En lärarstuderande förbereder sig under flera års högskolestudier på att axla ett läraruppdrag och ges såväl teoretisk som praktisk undervisning. Den teoretiska undervisningen är förlagd vid högskolan och den praktiska kallas för verksamhetsförlagd utbildning (VFU) och tillhandahålls i fältet på skolor och förskolor i högskolans närområde. Den teoretiska förberedelsen som lärarhögskolan tillhandahållit studenterna beskrivs som adekvat, enligt von Schantz Lundgren och Lundgren (2012) och nyblivna lärare har såväl goda ämneskunskaper som teoretisk didaktikkunskap. Författarna menar dock att lärarstudenten kan skapa sig en orealistisk och idealistisk bild av yrket då lärarutbildningen ofta betonar hur det borde vara i skolan istället för att problematisera och belysa hur det faktiskt är. Lärarstudenterna har, utöver den teoretiska undervisningen, även flera veckors VFU som en del av utbildningen och även den påverkar nyblivna lärares inträde i yrkeslivet, enligt Lindgren (2013). Under sin VFU har studenten en handledare, en så kallad lokal lärarutbildare. Lärarutbildarens uppdrag är att hjälpa och handleda studenten när denne tränar sin förmåga att omsätta teori i praktik samt att vara förebildlig i yrket. Med sin syn på metodik och undervisning, regler och normer kan den lokala lärarutbildaren försvåra eller förenkla för studenten att omsätta sina teoretiska kunskaper i praktisk handling. Dessutom är det den lokala lärarutbildaren som avgör hur mycket tid studenten får till att träna sig inför sitt kommande yrke gällande exempelvis undervisning, konflikthantering och klassrumshantering. Lärarstudenten kan således även vid sin VFU skapa sig en orealistisk och idealistisk förväntan inför sitt arbete i klassrummet. Denna orealistiska och idealistiska förväntan kan påverka de erfarenheter studenten som nybliven lärare får under sin första tid i yrket. Därtill uppvisar lärarhögskolornas praktiska förberedelser inför yrket viss skillnad och Lindgren, (2013) menar att denna skillnad kan bero på den lokala lärarutbildarens förebildlighet och i vilken utsträckning studenten ges möjlighet att tränas inför läraryrket samt vilken inblick studenten ges i en lärares vardag. Universitetets intention att utbilda och förbereda lärarstudenter för yrket kan med andra ord istället innebära att studenten skapar sig en idealistisk bild av yrket, en bild som realitetens skola kanske inte lever upp till.

Nyblivna lärares första tid i yrket är betydelsefull då den grundlägger och formar dennes yrkesroll inför fortsatt yrkesliv. Enligt tidigare studier (exempelvis Jedemark, 2015; Paulin, 2007), är således

den första arbetsplatsen ytterligare en faktor som påverkar nyblivna lärares start i arbetslivet. En nybliven lärare bemöts av såväl rektor, elever, vårdnadshavare och kollegor med en förväntan om att axla samma arbetsuppgifter och ansvar som de mer erfarna lärarkollegorna. Dessutom kan nyblivna lärare bemötas av kollegors och rektors förväntan om att driva utveckling på den nya arbetsplatsen, då den nyblivna läraren nyligen var student med insikt i senaste forskning. Arbetsplatsens förväntan tillsammans med den nyblivna lärarens egen förväntan kan skapa en känsla av otillräcklighet och osäkerhet, vilket i sin tur kan skapa frustration. Känslan av osäkerhet och frustration är återkommande beskrivningar av nyutexaminerade lärares första tid i yrket och kan, enligt Morberg (2005), avhjälpas genom att den nyblivna läraren tilldelas en mentor under sitt första år i yrket. En mentor beskrivs vara en kollega till den nyblivna läraren, en kollega med ett riktat uppdrag att vara den nyblivna lärarens så kallade bollplank och reflektionspartner. Till mentorn kan den nyblivna läraren vända sig med frågor gällande läraruppdraget, undervisning, anpassningar, utvecklingssamtal, föräldrakontakt med mera. Om den första arbetsplatsen dessutom erbjuder nyblivna lärare en introduktionsperiod kan denne uppmuntras att utveckla självförtroende och kompetens i yrket (Morberg, 2005).

Denna kvalitativa studie har till syfte att synliggöra vilka faktorer som påverkar en grupp nyblivna lärares inträde i yrkeslivet. Tre faktorer, universitetets förberedelse, arbetsplatsens mottagande och individens förförståelse, nämns frekvent i tidigare studier (exempelvis Gustavsson et al, 2013; Isberg, 1996; Lindgren & Morberg, 2012). Jag har haft hjälp av tidigare studiers resultat vid formgivningen av denna undersöknings fråga och har därtill jämfört denna studies resultat med tidigare studiers för att om möjligt synliggöra oväntade faktorer som påverkar nyblivna lärares start i yrket. Givet denna studies begränsade urval är resultatet inte generaliserbart att gälla nyutexaminerade lärare som grupp, dock kan resultatet vara till hjälp för fortsatt forskning om hur lärarstuderande på bättre vis kan förberedas inför yrket. Likaså kan denna studies resultat vara lärarstuderande till hjälp i att förbereda sig inför realitetens skola och lokala lärarutbildare kan vara hjälpta av resultatet i syfte att utvecklas som handledare för lärarstudenter. Dessutom kan skolverksamheter ta hjälp av resultatet i syfte att utveckla mottagandet av och introduktionen för nyutexaminerade lärare på skolenheten. Slutligen kan denna studies resultat vara till nytta för universitetens formgivande av kommande lärarprogram då det kan belysa hur en programutveckling kan ske.

Syfte och undersökningsfrågor

Syftet med denna studie är att undersöka vilka faktorer som påverkar en nyutexaminerad lärares start i yrket. Studiens syfte kan brytas ner i följande frågeställningar:

- Vilken betydelse tillskriver en grupp nyblivna lärare förberedelserna från lärarhögskolan inför realitetens skolverksamhet?
- Vilken betydelse tillskriver en grupp nyblivna lärare sin individuella förförståelse av läraryrket vid inträdet av detsamma?
- Vilken betydelse tillskriver en grupp nyblivna lärare den första arbetsplatsens mottagande?

Jag anser att resultatet av denna studie kan vara intressant såväl inom- som utomvetenskapligt då det kan öka förståelsen för hur realitetens skolverksamhet ter sig för en nyutexaminerad lärare. En förståelse som kan vara till hjälp vid fortsatt planering av såväl lärarprogrammet som vid den enskilda grundskolan. Dessutom kan den enskilda lärarstudenten ha nytta av studiens resultat som förberedelse inför sitt kommande yrke.

Tidigare forskning

I följande avsnitt inleder jag med att beskriva tidigare studiers resultat om de svårigheter nyblivna lärare kan möta under sin första tid i yrket. Därefter görs en beskrivning av tidigare forskningsresultat gällande vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares tidiga yrkeserfarenheter. Tidigare studiers resultat nämner frekvent tre faktorer, universitetets förberedelser, individens förväntningar på yrket och första arbetsplatsens mottagande, att påverka nyblivna lärares första tid i yrket. Var och en av nämnda tre faktorer har även ett antal så kallade underfaktorer, vilka beskrivs under respektive rubrik. Det går inte att utläsa om nämnda tre faktorer har någon inbördes rangordning och redogörs därför i denna rapport i följande ordning, universitetets förberedelser, individens förväntningar på yrket och första arbetsplatsens mottagande.

Svårigheter som nybliven lärare

Det finns ett omfattande antal tidigare studier (se exempelvis Fransson, 2001; Fransson & Gustafsson, 2008; Paulin, 2007) om vilka svårigheter nyblivna lärares kan möta vid inträdet i yrket och resultaten är att den största utmaningen för nyblivna lärare är ledarskapet och disciplinfrågor. Förmågan att handskas med en elevgrupp är bara en del i en lärares komplexa uppdrag då det även innefattar krav på såväl god undervisning¹ som förmågan att kunna handskas med de olika situationer som dagligen uppstår i och utanför ett klassrum. Såväl nyblivna lärare som skollära framhäver klassrums-situationerna och disciplinfrågorna som allra svårast att hantera för nyblivna lärare. Utmaningen i disciplinfrågor och ledarskap kan för den nyblivna läraren leda till en känsla av inkompetens och otillräcklighet. Konsekvensen kan bli att känslan av otillräcklighet och inkompetens blir mer eller mindre normala reaktioner för den nyblivna läraren och kan på sikt medföra att den nyblivna läraren lämnar yrket (Fransson & Gustafsson, 2008). En förklaring till att nyblivna lärare kan finna det svårt att skapa arbetsro i klassrummet och att hantera elevärenden av socialkaraktär kan, enligt von Schantz Lundgren och Lundgren (2012), bero på att skolan är en komplex institution. Författarna menar att komplexiteten i skolan dels beror på att den är en arena med uppdrag att främja elevers kunskaps-inhämtning och dels med en fostrande uppgift. ”The skills teachers need to develop are both complex and demanding.” (Jokinen, Morberg, Poom-Valickis & Rothma, 2008, sid 77) och dessa skilda krav kan för nyblivna lärare orsaka en känsla av att vara oförberedd inför yrket. I detta följer en diskussion om vart ansvaret ligger i att förbereda nyblivna lärare i hur de kan handskas med disciplinfrågor och hur de kan utveckla sitt ledarskap. Är det universitetet som ska förbereda lärarstudenten mer i disciplinfrågor och ledarskap? Eller är ansvaret arbetsplatsens som genom att placera nyblivna lärare i så kallade fungerande grupper kan hjälpa dessa att utveckla sitt ledarskap? Frågorna är befogade dock är de svåra att besvara. Det finns studier (Fransson & Gustafsson, 2008) som menar att det är undervisningens ständigt förändrade karaktär i kombination med nyblivna lärares oerfarenhet som skapar känslan av otillräcklighet och inkompetens, inte bristande förberedelser från lärarhögskolan. Det kan innebära att det är arbetsplatsens ansvar att nyblivna lärare kan utveckla ett adekvat ledarskap.

”Olika svenska studier har visat att nya lärare ofta överraskas av undervisningens och arbets-situationens komplexitet.” (Lindgren & Morberg, 2012, s. 23). Många nyblivna lärare upplever en hög grad av stress som nyanställda lärare, en stress som grundas i tidsbrist och okunskap. Tidsbristen beskrivs, av Paulin (2007), att gälla arbetsbördan då tempot är högt och att den nyblivna läraren inte hinner reflektera över sitt agerande, vare sig om undervisningen eller i bemötandet av elever, kollegor och föräldrar. Författaren beskriver att okunskapen gäller många områden i en lärares vardag, det kan vara okunskap om var den nyblivna läraren kan finna material så som sudd och pennor, hur arbetslaget är utformat, till vem hen ska vända sig vid oro för elevs utveckling eller var hen kan finna läromedel och vilket läromedel som bäst lämpar sig för tänkt undervisningsområde. Okunskapen beskrivs även att gälla skolans rutiner, om vad och hur anpassningar kan vara respektive utföras och om elevers

¹ Med god undervisning menas i detta sammanhang lärarens förmåga att motivera och engagera elevernas lust att lära (Lindgren, 2013).

psykosociala svårigheter (Paulin, 2007). Även Fransson (2001) menar att en källa till oro för nyblivna lärare är bristande kunskaper i hur undervisningen, utifrån elevgruppens individuella förutsättningar, kan anpassas. Samtidigt menar författaren att en nybliven lärares största oro inte handlar om själva undervisningen utan om hur denne ska ha hantera omotiverade och så kallade stökiga elever

Slutligen visar tidigare studiers resultat (se exempelvis Fransson & Morberg, 2001; Paulin, 2007) att nyblivna lärare upplever sig vara ensamma i sitt nya yrke. Upplevelsen av att vara ensam medför en svårighet att hantera alla de situationer den nyblivna läraren hamnar i. Svårigheter så som osäkerhet om skolans rutiner, disciplinfrågor samt hanteringen i och av klassrumssituationer är några av de som nämns (Paulin, 2007). Genom att erbjuda den nyblivna läraren en introduktion till arbetsplatsen som inbegriper information om arbetslagets utformning och till vem hen ska vända sig för att få svar på frågor av olika dignitet kan viss stress avhjälpas.

Genom att beskriva några av de svårigheter nyblivna lärare beskriver i tidigare studier var min intention att skapa en förståelse för att nämnda tre faktorer, universitetets förberedelser, individens förväntningar på yrket och den första arbetsplatsens mottagande, påverkar en nybliven lärares start i yrket.

Universitetets förberedelser

Under denna rubrik inleder jag med att kort beskriva hur lärarutbildningen i Sverige är utformad då utformandet av utbildningen kan vara en faktor som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Efter det redogör jag för tidigare studiers resultat om nyblivna lärares kritik mot lärarutbildningen i syfte att ytterligare framhäva lärarutbildningen som en faktor vilken påverkar nyblivna lärares första tid i yrket.

Lärarutbildningen

I Sverige är lärarutbildningen förhållandevis lång och varje universitet har möjlighet att i hög grad utforma sin egen lärarutbildning, vilket kan innebära att utbildningarna ser olika ut och har olika kvalitet. Det finns riktlinjer för vad som ska ingå i lärarutbildningen som exempelvis tvärvetenskapliga studier och en eller flera ämnesinriktningar, dessutom ska viss undervisning vara verksamhetsförlagd. En nybliven lärare förväntas ha utvecklat en grundkompetens under sin utbildning och den beskrivs omfatta didaktisk, kreativ, kognitiv, kritisk, kommunikativ, social och kulturell kompetens. Lärarutbildningen bygger på ett vetenskapligt förhållningssätt samt beprövad erfarenhet och består av tre olika sorters kurser; ämnes-, pedagogik- och metodik-/didaktikkurser inklusive praktik. Med andra ord förväntas lärarstudenten erhålla adekvat ämneskunskap samt social- och didaktiskkompetens så att denne kan handskas med de olika situationer som kan uppstå i och utanför ett klassrum. Utbildningens övergripande mål är att studenten ska uppvisa adekvat kunskap samt förmågan att förverkliga skolans mål och medverka i utvecklingen av skolans verksamhet. Det är utbildningen som enligt regeringen ska garantera att lärarstudenten får kvalifikationer för sin uppgift (SOU 2008:52).

Lärarutbildningen är fördelad på två undervisningsplattformar, högskole- samt verksamhetsförlagd och meningen är att de båda ska hjälpa lärarstudenten att omsätta teori i praktik i syfte att studenten ska förberedas inför yrket.

Teoretisk förberedelse vid universitetet

En blivande lärare behöver såväl pedagogiska kunskaper som ämneskunskaper, det vill säga både kunskap om undervisningens innehåll och hur det kan struktureras, läras in och kommuniceras. Vid universitetet ges lärarstudenten möjlighet till teoretisk fördjupning om såväl didaktik och pedagogik samt om de ämnen studenten har valt som inriktning för sin utbildning. Studenten tränas även i att förena teori med praktik då teori också är "ett instrument, ett verktyg och ska legitimera det man gör som lärare" (Welin Mod, 2011, s. 75). Det innebär att studenten ges möjlighet att träna sig i att motivera sitt val av undervisningsmetod och att förankra undervisningens innehåll i gällande läroplan. När studenten sedermera är lärare ska hen således kunna beskriva och motivera vilken förmåga varje enskild elev tränar och vilket stoff eleverna förväntas lära sig.

Den högskoleförlagda teoretiska undervisningen förväntas innehålla både bredd och djup beträffande de ämneskunskaper den blivande läraren behöver i sin framtida lärarroll. Likaså förväntas undervisningen innehålla ett för lärarutbildningen unikt innehåll, hur det går till att lära andra att lära sig. Dessutom ska lärarstudenten ges möjlighet att praktisera sina teoretiska kunskaper i en undervisningssituation. Genom att kombinera teoretisk med praktisk utbildning ges lärarstudenten möjlighet att utveckla ett vetenskapligt kritiskt perspektiv tillsammans med en praktisk lärarkunskap (Isberg, 1996). I nästa stycke redogör jag för tidigare studiers resultat om lärarutbildningens praktiska undervisning.

Praktisk förberedelse i verksamheten

Förutom teoretisk undervisning erhåller även lärarstudenterna verksamhetsförlagd utbildning (VFU) i form av praktik. VFU sker på närliggande skolor samt förskolor och det centrala är att den studerande ska ges möjlighet att i praktiken planera, undervisa och ansvara för den pedagogiska verksamheten. Med andra ord ska studenten ges möjlighet och få hjälp att omsätta teori i praktik. Det är dessutom under sin VFU som lärarstudenten har möjlighet att praktisera, träna, reflektera över och utveckla sitt ledarskap (von Schantz Lundgren & Lundgren, 2012).

Det är i utbildningens arbetsplatsförlagda del som det är tänkt att studenter ska komma i kontakt med yrkeslivets vardag och träna sig i att utifrån olika teoretiska innehåll kunna identifiera, formulera och tolka olika problemområden. (Jedemark, 2015, s. 222)

Det kan ses som självklart att det är under sin verksamhetsförlagda undervisning som lärarstudenten ska ges möjlighet att praktisera, träna, reflektera över och utveckla sitt ledarskap, samtidigt som studenten tränar sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera sin undervisning. Tidigare studier (Morberg, 2005) visar dock att nyblivna lärare inte upplever sig vara förberedda på att leda en grupp och på att planera långsiktigt för undervisningen. En orsak till det kan sannolikt vara att lärarstudenten har haft för lite praktisk träning i att leda en grupp vilket kan bero på olika saker. Dels kan VFU-perioderna ha varit för korta och dels kan studenten generellt inte ha getts fullt ansvar för verksamhet (skola eller förskola) vilket försvårar möjligheten till praktisk träning. Därtill kan utrymmet för studenternas diskussion och modellerande varit bristande under såväl den universitets- som den verksamhetsförlagda utbildningen (Morberg, 2005).

Vid den verksamhetsförlagda undervisningen handleds lärarstudenten av en lokal lärarutbildare, även kallad handledare. Handledaren är i regel en lärare med diger erfarenhet av skolverksamheten och om undervisning. Enligt tidigare forskningsresultat (Bergman & Törnvall, 1999) är handledaren och praktikskolan den faktor som mest påverkar lärarstudentens agerande och attityder i klassrummet. När lärarstudenten kommer till sin VFU har den ofta nyförvärvad teoretisk kunskap. Denna teoretiska kunskap behöver utmanas och användas vid olika undervisningssituationer i syfte att studenten, genom reflektion och analys, ska ges möjlighet att utvecklas i sin lärarroll. Lärarstudentens reflektioner och analyser bör ske såväl i enskildhet som i samtal med handledaren för att utveckling ska ske. Det finns dock en risk att studenten efterfrågar direktverkande råd och anvisningar av handledaren, vilket kan medföra en svårighet att för studenten omsätta dessa i en annan verksamhet som färdig lärare (Bergman & Törnvall, 1999). Med andra ord kan de råd lärarstudenten får vara person- och/eller kontextbundna och är kanske inte funktionella i en annan skola med andra elever.

Lärarutbildningens universitetsförlagda undervisning har till uppgift att förmedla och undervisa om teorier som kan vara användbara för lärarstudenter i deras framtida yrke. Teorier som exempelvis kan vara till hjälp för studenten i dennes reflektion och handling kring barns och sitt eget lärande. Lärarutbildningen ska dessutom erbjuda studenterna tillfällen att öva kopplingar mellan teori och praktik, vilket kan göras såväl i samtal vid universitetet som i praktisk handling vid VFU. Utifrån tidigare beskrivna erfarenheter nyblivna lärare kan göra under sin första tid i yrket kommer jag under nästa rubrik redogöra för viss kritik mot utbildningen som framkommit i tidigare studiers resultat.

Kritik mot utbildningen

Fransson och Morberg (2001) framför kritik mot den grundläggande lärarutbildningen bland annat utifrån nyblivna lärares upplevda svårighet att omsätta ämnesmässiga och metodiska teorier till praktisk handling. Dessutom kritiseras lärarutbildningen utifrån att den förutsätts ”ge ett intellektuellt *vetande om* läraryrket, medan det finns mindre möjligheter att utveckla ett *kunnande i* läraryrket” (s. 171). *Vetande om* förklaras med den kunskap om teorier, begrepp samt modeller och den breda repertoar av olika metoder och förhållningssätt som lärarutbildningen bidrar med till studenten. *Kunnandet* är att studenten kan tillämpa detta *vetande om* och exempelvis veta när, under vilka förutsättningar och vilken metod som lämpar sig bäst för eleven. Det finns visserligen grundläggande och generella aspekter för lärande men det finns inga patentlösningar utan situationen avgör lärarens handlande. Kritiken kan förstås men måste även ställas i relation till vad en lärarutbildning, givet utbildningstiden, egentligen kan förbereda för (Fransson & Morberg, 2001). Under studietiden förväntas lärarstudenten erhålla en teoretisk och praktisk grund för yrket, en grund som sedermera bör omsättas, förvaltas och utvecklas över tid i realitetens yrke.

Den grundläggande lärarutbildningen erbjuder bland annat teorier och strategier för lärarstudenten i hur denne kan hantera grupper samt planera, genomföra och utvärdera sin undervisning. Vid den verksamhetsförlagda undervisningen erbjuds studenten förebilder samt tillfällen till träning i att hantera grupper till syfte att teori och praktik ska vävas samman. Det har gjorts ett antal tidigare studier (se exempelvis Morberg, 2005; Paulin, 2007) om nyblivna lärares första tid i yrket. Den ena studien (Paulin, 2007) är utifrån vilka svårigheter nyblivna lärare möter under sin första tid i yrket. Den andra studien (Morberg, 2005) är utifrån nyblivna lärares uppfattningar om lärarutbildningen under sitt första år i yrket. Jag väljer att nämna dessa båda tidigare studier, även om det finns fler (exempelvis Fransson & Gustafsson, 2008; Fransson & Moberg, 2001; Lindgren, 2013), då de trots respektive skilda undersökningsfrågor visar att nyblivna lärare generellt är nöjda med grundutbildningen och de ämneskunskaper lärarutbildningen erbjuder, både vad gäller ämnets innehåll som hur det kan läras ut. Den kritik som nämnda studier samtidigt riktar mot lärarutbildningen, är gällande bristande förberedelse av studenterna inför läraryrket. En kritik, eller snarare en efterfrågan, som nyblivna lärare har, är att synen på lärarutbildningen ska klargöras bättre under utbildningstiden. Med det menas att nyblivna lärare efterfrågar förtydligande och kontinuerliga diskussioner om lärarutbildningens grundutförande och om vad det innebär att nya lärare inte är färdigutbildade vid examinationstillfället. Likaså efterfrågas mer praktisk övning dels i att planera undervisningen långsiktigt och dels i hur disciplin och ordning kan hanteras i en elevgrupp. Därtill efterfrågar nyblivna lärare bättre beredskap i hur de kan och bör hantera elevvårdsärenden och/eller hur en anpassning kan vara eller göras. Slutligen efterfrågar nyblivna lärare en bättre beredskap i hur de kan hantera föräldrar, i synnerhet vid de tillfällen föräldrar är svåra att hantera (Morberg, 2005).

Andra studier (Paulin, 2007) menar att alla lärarstudenter inte påverkas av utbildningens teoretiska innehåll då studentens egna erfarenheter av att vara elev i skolan kan ha större påverkan än själva lärarutbildningen. Det innebär att kursernas innehåll, som studenterna tar del av på lärarhögskolan, kan ha liten påverkan och inte lämna några nämnvärda spår på studentens handlande under dennes VFU eller senare i yrket. Däremot påverkas studenten av hur lärarutbildare och lärare på fältet lägger upp undervisningen och arbetet. Likaså påverkas lärarstudenten av hur denne bemöts som elev samt vilken kunskapssyn högskolans undervisande lärare har (Paulin, 2007). Yrkets komplexitet går inte att enbart läsa sig till, det måste praktiseras, modelleras och upplevas för att förstås. ”What is possible to learn in a ”decontextualised” initial teacher education?” (Fransson & Gustafsson, 2008, s. 14) och vad lärs bäst i fältet? Det är tveksamt, kanske rent av orimligt, att som lärarstudent och lärarutbildare förvänta sig att den grundläggande lärarutbildningen helt kan förbereda och utveckla det kunnande samt vetande läraryrket kräver. Frågan är om lärarstudenter har orimlig och orealistisk förväntan på läraryrket?

Förväntningar på läraryrket

Känslan av att lämna skolbänken, efter många års studier och förberedelser inför det yrke studenten antligen ska få komma ut i fältet och praktisera, är för många obetalbar. Vid examinationstillfället förändras villkoren för lärarstudenten från att ha varit student och elev till att bli en nytexaminerad lärare som ska agera lärare själv. Den nytexaminerade läraren kan antas ha både förväntan, farhågor och personlig förförståelse om sitt nya yrke. Paulin (2007) menar att den nytexaminerade läraren skapade sin föreställning om skolan, lärarrollen och lärare i tidig ålder, till och med innan individens skolålder. Denna föreställning om skolan skapas i interaktion med andra människor i olika sammanhang i den miljö och det samhälle individen lever i. Innan skolåldern har individen blivit påverkad av exempelvis föräldrar och syskon om hur det är att gå i skolan och har på så vis tidigt skapat sig en förförståelse om skolan och lärare. Förförståelsen om skolan och lärare utvecklas samt byggs på genom individens uppväxt och fortsatta liv (Paulin, 2007). Det innebär att förförståelsen om hur läraryrket är, eller borde vara, dels har grundats i den nyblivna lärarens uppväxt och i möten med människor i olika sammanhang, dels i erfarenheter av sin tid som elev och dels som lärarstuderande med genomförd verksamhetsförlagd utbildning. I denna studie kommer jag att undersöka på vilket sätt och om förförståelsen av läraryrket är en faktor som påverkar den nyblivna lärarens inträde i yrket. Det hade varit intressant att jämföra respondenternas tidiga förförståelse för att om möjligt kunna utläsa likheter eller olikheter, men det får bli i en annan studie.

Fransson (2001) menar att den nyblivna läraren ofta har en mycket positiv inställning till läraryrket och är glad över att antligen få arbeta som lärare. Dock kan den studerande under sin utbildningstid ha byggt upp realistiska förväntningar och bilder om läraryrket. Denna förväntan i kombination med den nyblivna lärarens begränsade erfarenhet av yrket är en faktor vilken påverkar nytexaminerade lärares tidiga erfarenheter av läraryrket. ”Vad det gäller arbetsvillkoren så kan övergången från att vara student till att vara lärare innebära att man sakteliga inser att de egna föreställningarna om yrket inte överensstämmer med den realitet som möter läraren.” (Fransson, 2001, s. 195). Därtill är en upplevd svårighet att finna balans mellan den egna ambitionen, de upplevda kraven och de reella möjligheterna för den nytexaminerade läraren. Personliga egenskaper och färdigheter är således avgörande för hur väl den nyblivna läraren lyckas finna balans mellan det hen vill, upplever att hen måste och det hen kan göra (Paulin, 2007).

Övergången från att ha varit lärarstuderande till att bli en yrkesverksam lärare är ett möte mellan skolverksamheten och den nya lärarens föreställningar om arbetet, dess innehåll, utformning och förutsättningar. När eller om realitetens skola inte lever upp till den nyblivna lärarens idealistiska föreställning om hur yrket ska bedrivas, kan konsekvensen bli att den nyblivna läraren förlorar sin idealism och föreställning om den egna förmågan. Viktigt att poängtera är att det inte är alla nya lärare som förlorar sin idealism (Fransson, 2001). För många nyblivna lärare innebär deras förförståelse om och föreställning av läraryrket en smärre chock då de möter verklighetens undervisnings- och skolkontext. Somliga forskare (exempelvis Fransson & Gustafsson, 2008) har valt att benämna beskriven chock som en reality eller praxis chock och jag har i denna rapport valt att benämna densamma som en kalldusch, vilket ämnar beskriva den känsla av chock en person kan uppleva vid en missräkning eller oväntad och obehaglig överraskning. Den nytexaminerade lärarens första arbetsplats är således en betydelsefull faktor i hur den första tiden i yrket blir för den nyblivna läraren.

Första arbetsplatsen

Den första arbetsplatsen kan vara avgörande för många nyblivna lärares tidiga erfarenheter av yrket. Paulin (2007) menar att en orsak till de svårigheter nyblivna lärare får under sin första tid i yrket, är brister i arbetsplatsens mottagande av dem. Den stödstruktur som finns på arbetsplatser idag fungerar inte tillfredsställande. Utgångspunkten är att nyblivna lärare behöver stöd under den första tiden som lärare för att klara av sitt arbete (Paulin, 2007). Under denna rubrik redogör jag för på vilket sätt den första arbetsplatsen, enligt tidigare studier, är en faktor som påverkar en nybliven lärares inträde i yrket. Likaså redogör jag för hur tidigare studier beskriver att arbetsplatsen kan agera i syfte att göra

den nyblivna lärarens inträde i yrket lyckosamt. Jag börjar med att beskriva den nyblivna lärarens introduktionsperiod.

Första årets introduktionsperiod

En nytexaminerad lärare är inte längre student i någon annans klassrum och går från att vara elev till att vara den som ska undervisa andra. Den första arbetsplatsens kultur, koder, normer samt värderingar tillsammans med den nyblivna lärarens tidigare erfarenheter samt färska kunskaper från utbildningen formger denne succesivt till lärare. ”Nyblivna lärares första tid i yrket kan vara ganska olika beroende på i vilken skola de hamnat.” (Paulin, 2007, s. 162). Den första tiden som nybliven lärare är en särskilt viktig tid och fas i att lära till lärare. Dessutom ska den nytexaminerade läraren genomgå ett provår, en så kallad introduktionsperiod som ska omfatta minst ett läsår eller motsvarande tid på heltid. Efter att provårstiden är till ända kan den nyblivna läraren söka legitimation (SOU 2008:52). Syftet med introduktionsperioden är att underlätta den nyblivna lärarens yrkesanpassning och är inte tänkt att fungera som en förlängd lärarutbildning. Den nyblivna läraren ska under introduktionsperioden visa att hen kan omsätta sina kunskaper i vardagliga situationer genom att organisera för och stödja elevers lärande och leda dem mot uppsatta kunskapsmål. Likaså ska den nyblivna läraren visa ett tydligt ledarskap samt ha en tillitsfull och lyhörd kommunikation med eleverna (Ståhle & Bronäs, 2013). Utgångspunkten är att nyblivna lärare behöver stöd under den första tiden som lärare för att klara av sitt arbete och många skolor tilldelar den nyblivna läraren en mentor. En mentor som ska fungera som en språngbräda från lärarutbildningen in i läraryrket för den nyblivna läraren.

Mentorskap

Det åligger huvudmännen att ge de nytexaminerade lärarna en yrkesintroduktion (SOU 2008:52). En yrkesintroduktion kan se olika ut och olikheten kan antas bero på skolenhetens förutsättningar och tolkning av vad en introduktion till yrket innefattar. Likaså kan olikheten bero på vilken föreställning och uppfattning den nyblivna läraren har om vad en yrkesintroduktion kan vara. Rekommendationen är, enligt SOU 2008:52, att skolenheten ska tilldela den nytexaminerade läraren en mentor, en mentor med uppdrag att stödja och samtala med den nya läraren i dennes professionella utveckling. Med andra ord kan en mentor avhjälpa många av de svårigheter en nybliven lärare kan uppleva under sin första tid i yrket. Dessutom kan ett lyckosamt mentorskap, enligt Aili, Persson och Persson (2003), även medföra att fler lärare väljer att stanna kvar i yrket efter introduktionsåret.

Begreppet mentor har sitt ursprung i det antika Grekland, där en god vän till Odysseus agerade ställföreträdande far för dennes son, medan Odysseus själv var ute på resor. Vännen hette Mentor och det är därifrån det moderna begreppet mentorskap har sitt ursprung. Mentor agerade extra förälder och var förebild i syfte att förmedla goda vanor mellan generationerna samtidigt som han undervisade Odysseus son. Idag ses en mentor som en klok och erfaren samtalspartner och som ett redskap för såväl professionell som personlig utveckling (Lindgren & Morberg, 2012). Inom skolvärlden är en mentor ofta en lärare som har arbetat många år och som har gedigen erfarenhet av såväl läraryrket som av aktuell skolenhet. Dock är mentorskapet inget som passar alla rutinerade lärare, det bör vara en person som frivilligt och med engagemang vill hjälpa och stötta den nyblivna läraren. Grundtanken är att en mentor ska fungera som ett bollplank för den nyblivna läraren, inte som en problemlösare eller undervisare. Med bollplank menas att mentor lyssnar på, ställer frågor till och diskuterar med den nyblivna läraren utifrån dennes frågeställningar och utvecklingsmål. Mentorn ska ses som en inspiratör och samtalspartner som kan visa på olika framkomliga vägar, samtidigt som inträdet i yrket underlättas för den nyblivna läraren (Westlander, 2008). Den nytexaminerade läraren ska således kunna vända sig till mentorn om något upplevs svårt i läraryrkets utförande.

En avgörande del i mentorskapet, enligt Edman Stålbrandt (2013), är relationen mellan mentor och den nyblivna läraren. Relationen är bådars ansvar att förvalta dock är det lite ojämnt fördelat då det är mentors ansvar att ta initiativ till möten, vilket medför att mentor har ett särskilt ansvar för hur relationen dem emellan utvecklas. En fungerande relation skapas samt utvecklas genom ömsesidig kommunikation och mentor bör ha förmågan att sätta sig in i den nyblivna lärarens situation då det

hjälper dem båda i deras fortsatta kommunikation. Relationen är dessutom ojämn så till vida att mentor har kunskap som den nyblivna läraren efterfrågar och att mentor har ansvar för att lämna underlag till bedömning om den nyblivna lärarens läraryrkeskompetens till rektor (Edman Stålbrandt, 2013). Mentors uppdrag är ansvarsfullt och kräver sannolikt ett digert engagemang för nyutexaminerade lärarkollegors utveckling.

Det finns i tidigare studier delade meningar om hur betydelsefull en mentor är för en nybliven lärare under dennes första tid i yrket. I nästa stycke presenterar jag några av dessa delade meningar då det kan vara till hjälp att förstå omfattningen av att den första arbetsplatsen är en faktor som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket.

Mentorskapets olikheter

Aili et al (2003) menar på att det finns forskning kring mentorskap som visar att det har en positiv påverkan på människor och att nyblivna lärare som tilldelats en mentor är kvar i yrket fyra år senare. Författarna menar att mentorskapet gynnar såväl nya lärares utveckling som skolan då det kan innebära att skolan behåller fler utbildade lärare i tider när lärarbrist hotar. Dessutom menar författarna att om den nyblivna läraren tilldelas en mentor och får adekvat arbetsplatsintroduktion kan den viktiga inledande fasen i att lära till lärare underlättas. Det finns dock studier (se exempelvis Paulin, 2007) som visar att mentorskapet ser olika ut på olika skolor. Den olikhet som framkommit är dels att det finns nyblivna lärare som saknar mentor och dels finns det nyblivna lärare som har mentor, dock upplever de sig, i varierande grad, nöjda eller missnöjda med denne. Att mentorskapet kan variera och se olika ut kan enligt Jokinen et al (2008) bero på den svenska skolans decentralisering. Mentorskapet planeras, beslutas om, genomförs samt formges lokalt och kan därför skiljas åt mellan såväl skolor som kommuner. "Many different models are in use, depending on the local conditions in the municipalities." (sid. 87-88). Olikhet och variation i mentorskapet kan även bero på dels hur erfaren mentorn är i sitt yrke, dels på vilken roll mentorn har i arbetslaget och dels på hur mentorsuppdraget har tolkats av såväl mentor som av den nyblivna läraren (Jokinen et al, 2008). Likaså har sannolikt mentorer olika utbildning i mentorskap. Det kan, enligt Fransson och Morberg (2001), även vara så att mentorskapet tar sig olika skepnad beroende på den nyblivna lärarens behov av stöd. Författarna menar att nyblivna lärare primärt efterfrågar stöd i den vardagliga verksamheten och mindre i vad som kan benämnas som fördjupad professionell utveckling.

Det finns även viss kritik mot mentorskapet. Lindgren (2013) menar att det, i stället för att arbetsplatsen utser en mentor, kanske hade varit mer framgångsrikt att arbetslaget åläggs ett gemensamt ansvar i att underlätta för nyblivna lärares första tid i yrket. Engagerade kollegor kan utgöra viktiga stöttepelare och diskussionspartners under den nyutexaminerade lärarens första tid i yrket. Blossing (2008) menar att det är "I det sociala livet med kollegorna regleras normerna för hur man bör agera som lärare för att vara en bra lärare." (sid. 25). Det innebär att nyblivna lärare är beroende av kollegiet i formandet av den egna lärarrollen.

Sammanfattning av tidigare forskning

Denna undersökning har haft till syfte att undersöka vilka faktorer som påverkar en nyutexaminerad lärares första tid i yrket. Begreppet kallduch används i metaforiskt syfte för att beskriva den känsla många, men långt ifrån alla, nyblivna lärare kan uppleva vid inträdet i läraryrket. Tidigare forskning nämner frekvent tre faktorer som särskilt betydelsefulla för nyblivna lärares start i yrket, universitetets förberedelser, individens förväntningar på yrket och första arbetsplatsens mottagande. Det har varit svårt att utläsa om någon faktor anses mer avgörande än de andra två. Jag antar att beroende på vilken nybliven lärare som tillfrågas, gällande dennes första tid i yrket, blir svaret varierande. Den första arbetsplatsen kan för somliga nyblivna lärare vara den mest avgörande faktorn för hur den första tiden i yrket har varit. För andra nyblivna lärare kan högskolans förberedelse vara den mest avgörande faktorn i hur den första tiden i yrket har varit. Slutligen för ytterligare andra nyblivna lärare kan den

individuella förförståelsen och eventuell glorifiering av läraryrket vara den faktor som har störst påverkan under den första tiden i yrket.

I nästa avsnitt redogör jag för denna studies val av metod, hur undersökningen har genomförts och vilka överväganden jag har gjort. Jag har använt begreppen studie och undersökning som synonyma i syfte att variera texten för läsaren.

Metod

I följande kapitel presenteras inledningsvis denna studies metod och de metodologiska överväganden som har gjorts. Därefter följer en redogörelse för hur denna studie har genomförts där jag presenterar och argumenterar för studiens urval, hur data har skapats samt om transkriberingen och analysen. Slutligen diskuterar jag i detta kapitel denna studies giltighet och trovärdighet samt vilka etiska ställningstaganden jag har beaktat under arbetets gång.

Metod och metodologiska överväganden

Jag har genomfört en kvalitativ undersökning i syfte att synliggöra vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares inträde i yrket. En undersökning kan genomföras med varierande tekniker som redskap att skapa data för analys och väljs utifrån vilken teknik som verkar ge bäst svar till studiens frågeställning. Jag valde teknik i förhållande till denna studies undersökningsfråga och utifrån att min teknik behövde vara en som gav mig relevant information. Dessutom skulle mitt val av teknik vara tillgänglig, möjlig att använda och etiskt tillåten samt försvarbar att användas på adekvat vis för att nå min efterfrågade kunskap. I en kvalitativ studie finns inte någon sann verklighet utan den har till syfte att beskriva och presentera ett resultat som bygger på respondenternas uppfattning och tolkning om undersökningsfrågan (Patel & Davidson, 2011).

Data har skapats genom halvstrukturerade individuella intervjuer av fyra relativt nytexaminerade lärare och genomförandet av dessa beskrivs mer ingående under separat rubrik. Urvalet grundas på studiens undersökningsfråga och respondenterna är nyblivna lärare. Reliabiliteten i en kvalitativ studie är beroende av hur väl respondenterna har förstått intervjufrågorna och av hur ärligt de har svarat. Jag som intervjuare kan inte garantera att respondenterna tolkar och förstår intervjufrågorna på det vis som är avsett vilket föranledde att jag eftersträvade ett samspel med respondenterna under intervjuerna. Genom att jag var lyhörd, repeterade det respondenten sagt och frågade hur respondenten menat för att säkerställa min förståelse samt visade förståelse, skapade jag en möjlighet till ett samspel. Validiteten i en kvalitativ intervju är svår att garantera då tolkning i olika led kan ske (Yin, 2013). Å ena sidan tolkar och svarar respondenten på intervjufrågan utifrån sin förförståelse och å andra sidan tolkar och förstår jag som forskare de transkriberade intervjuerna utifrån min förförståelse och å tredje sidan tolkar och förstår läsaren denna rapport utifrån sin förförståelse.

De inspelade intervjuerna transkriberades av mig. Analysen inleddes med genomläsning och markering utifrån tidigare studiers resultat om tre övergripande faktorer, universitetets förberedelser, individens förväntningar på yrket och första arbetsplatsens mottagande vilka påverkar nyblivna lärares inträde i yrket. Genom att i analysen leta efter nämnda tre faktorer kunde jag eventuellt i empirin även se oväntade resultat (Creswell, 2014). Resultatet har tagits fram genom en analytisk induktion, det vill säga, jag väntade med att analysera empiri till dess att all data var skapad i syfte att empiri skulle vara så teorineutral som möjligt. Dock startade jag en tankeprocess som kan liknas vid en analys såväl under intervjuerna som efter dem. Denna tankeprocess startade jag medvetet i syfte att förbättra min intervjuteknik inför kommande intervju och för att om möjligt säkerställa att intervjufrågorna gav svar till denna studies frågeställning (Patel & Davidson, 2011).

Genomförande

I följande avsnitt redogörs inledningsvis för hur problemområdet till denna undersökning uppstod följd av urvalsprocessen. Därefter beskrivs de fyra intervjuerna och om mina upplevelser vid varje tillfälle samt en översikt om den samlade intervjutiden. Slutligen redogörs för hur transkribering och analys genomfördes samt vilka betänkanden jag hade under det arbetet.

Inledningsfasen till denna studie

Jag har under många år haft förmånen att handleda både lärarstudenter samt relativt nyutexaminerade kollegor och har om och om igen slagits av att flera av dem har beskrivit en upplevelse av frustration och otillräcklighet. En upplevelse av otillräcklighet som har varit svår att sätta en etikett på.

Frustrationen och otillräckligheten är som berättelsen om hönan och ägget, det är svårt att säga vilken som kom först. Med utgångspunkt i beskrivna situationer hade jag ett problemområde för denna studie klart för mig långt innan den skulle genomföras. Dock fann jag det svårt att begränsa och specificera mig vilket kunde bero på läraryrkets komplexitet, då det kan vara svårt att undersöka enbart en sak. En kvalitativ undersökningsfråge- eller problemformulering sker ofta samtidigt och fortlöpande under datainsamlingen. Forskaren börjar vanligen med vaga, breda och ibland rentav diffusa formuleringar som under studiens framväxt finslipas (Backman, 2016). Min svårighet i att precisera denna studies undersökningsfråga kan med andra ord ha haft sin förklaring i att det är ett vanligt förekommande fenomen i en kvalitativ studie.

Till hjälp att snäva in och specificera mitt valda problemområde, undersökte jag tidigare forskningsresultat om nyblivna lärares beskrivningar om inträdet i yrket, samtidigt som jag funderade över vad jag ville undersöka och varför jag ville det. Jag tog ställning till om studiens resultat förväntades bidra till kunskapstillväxten inom området likaså om det fanns någon som skulle ha praktisk nytta av det. Sakta växte syftet med denna studie fram för mig och jag valde att undersöka vilka faktorer som påverkar en grupp nyutexaminerade lärares första tid i yrket.

Denna studies syfte samt frågeställning tog form och jag tog ställning till metodval samt med vilken teknik data skulle skapas. Jag hade ett antal tekniker att välja mellan för att skapa data exempelvis observation och intervju. Syftet med studien var att undersöka vilka faktorer som påverkar en grupp nyblivna lärares första tid i yrket och ett antal parametrar påverkade mitt metodval så som tid, budget och denna studies undersökningsgrupp – nyblivna lärare. Tiden, budgeten och utbudet av nyblivna lärare var begränsad vilket gjorde att jag valde att skapa data genom intervjuer då dessa kunde genomföras på eftermiddagar, efter att respondentens och min undervisningstid var slut för dagen. Jag övervägde även att genomföra ett antal deltagande observationer, som komplement till intervjuerna, då kombinerade datainsamlingsmetoder hade kunnat skapa en fylligare bild i syfte att besvara denna studies frågeställning. Utifrån tidigare nämnda aspekter tid, budget och utbud anser jag mitt metodval, halvstrukturerade intervjuer, var det smidigaste verktyget för mig att skapa data för fortsatt analys i syfte att besvara denna undersökningsfrågeställning.

När denna undersöknings problemområde var fastställt samt med vilken teknik data skulle skapas, återstod att fastställa studiens urval, vilket redogörs för i kommande text.

Urval

Vid valet av respondenter hade jag tre saker i åtanke; de skulle kunna ge mig relevant information till kommande analysarbete, de skulle rent praktiskt och fysiskt vara tillgängliga för mig och de skulle vara etiskt tillåtna att använda. Jag tänkte även över hur stort antal respondenter som skulle undersökas och hade som utgångspunkt att antalet inte skulle vara för litet eller för stort, då intervjumaterialet skulle utgöra ett tillräckligt underlag för tolkning och analys (Hartman, 2004). Jag valde ett antal skolenheter utifrån hur de var placerade jämfört med min egen arbetsplats och min bostad. Orsaken därtill var att jag enkelt ville ha möjligheten att åka och intervjua en nybliven lärare under min arbetstid eller på vägen till eller från mitt arbete. Mitt urval av nyblivna lärare var enbart de i skolans låg- och mellanstadium då jag kände mig som mest bekväm i att intervjua någon som, likt mig, arbetar med elever i åldrarna F-år 6. Jag hade även inledningsvis en tanke om att jämföra nyblivna lärares upplevelser om hur högskolan har förberett dem inför läraryrket, med hur en studiehandledare vid läraryrket beskriver utbildningen och en intervju bokades samt genomfördes. Allteftersom denna studies syfte och frågeställning klargjordes för mig, har intervjun med studiehandledaren vid läraryrket inte använts i denna studie då den var irrelevant för fortsatt analysarbete. Beskriven intervju har raderats och inspelningen finns inte kvar.

Jag mailade till rektor på fem skolenheter med frågan om hen hade en eller flera nyblivna lärare på skolan. Jag bad rektor att överlämna brevet med förfrågan om intervju (bil. 1) till den eller de lärare som passade in på beskrivningen som nyutexaminerad lärare. En rektor svarade att där inte fanns någon nybliven lärare på skolan. Ytterligare en rektor svarade att där fanns en nybliven lärare på skolan och att brevet hade vidarebefordrats till denne. Övriga rektorer svarade inte, vilket för övrigt ingen nybliven lärare gjorde heller. Jag gjorde om proceduren och mailade brevet med förfrågan om intervju till fem andra skolenheter varpå fyra nyblivna lärare kontaktade mig för en intervju. Jag hade inledningsvis en förhoppning om ett större antal respondenter, fördelade på flera olika skolenheter, i syfte att analysera hur och om arbetsplatsen är en faktor vilken påverkar den nyblivna lärarens inträde i yrket. Det blev fyra nyblivna lärare som hade möjlighet att träffas för en intervju och jag var mycket nöjd då tiden till fler intervjuer inte fanns. Dessutom visste jag att efterarbetet med de inspelade intervjuerna skulle bli tidskrävande. Transkriberingen av intervjuer är tidskrävande och en enda intervju kan i utskrivna form lätt bli trettio-fyrtio sidor lång (Rennstam & Wästerfors, 2015).

De fyra respondenterna var fördelade lika på två olika skolenheter och verksamma i olika årskurser. I den ena skolan arbetade en respondent i årskurs fem och en i förskoleklass. Övriga två respondenter arbetade på en annan, men för dem gemensam, skola i årskurs sex respektive ett. Respondenternas respektive arbetsplats låg geografiskt skilda från varandra och vid den ena är jag själv verksam. Jag erbjöd respondenterna intervju i grupp utifrån att de var två vid samma skola som skulle intervjuas och utifrån att tiden jag hade till förfogande var begränsad. Samtliga av respondenterna valde enskild intervju och tid för intervju bokades.

I kommande stycke beskriver och diskuterar jag hur data till denna studie har skapats.

De fyra intervjuerna

Data har skapats genom individuella intervjuer av fyra relativt nyutexaminerade lärare. Intervjuerna var halvstrukturerade och mina tio frågor (bil. 2), var av öppen karaktär samt förberedda innan intervjutillfället. Frågornas öppna karaktär förväntades hjälpa respondenten att tänka fritt inom ramen för ämnet och därigenom ges möjlighet att svara öppenlydande och med egna ord. Syftet med intervjuerna var att synliggöra respondentens uppfattning om vilka faktorer som påverkar en nybliven lärares inträde i läraryrket. Jag kunde på förhand inte avgöra om ett svar var mer sant än något annat och inte heller om hur respondenten skulle svara (Patel & Davidson, 2011). Samtliga intervjuer genomfördes på respektive respondents arbetsplats och tre av dem genomfördes utan att vi stördes eller avbröts. Under den fjärde intervjun blev vi upprepade gånger avbrutna av elever som kom in i rummet för att fråga respondenten om något. Ingen av intervjupersonerna hade tagit del av frågorna på förhand utan var enbart informerade om studiens syfte och om vem jag var som genomförde undersökningen.

Inför varje intervjutillfälle hade jag förberett mig med laddad telefon, utskrivna frågor, penna och papper utifall respondenten skulle tacka nej till inspelning av intervjun eller om telefonen inte skulle fungera. Jag var sen till en intervju och till övriga tre i god tid. Jag inledde varje intervju med att tacka respondenten för dennes tid och berättade återigen om denna studiens syfte samt om hur dess resultat skulle användas. Jag berättade även varför frågan om nyblivna lärares inträde i yrket intresserade mig samt om beräknad tidsåtgång för intervjun. Genom att göra intervjutillfället förutsägbart kunde jag minska eventuell anspänning för respondenten och på så vis skapa trygghet. En trygghet som kan ha inneburit att respondenten vågade utforska tankegångar som denne inte riktigt visste vart de skulle bära hän (Lantz, 2013). Därefter bad jag om tillåtelse att spela in intervjun eftersom jag ansåg det svårt att hinna anteckna vad respondenten sa. Dessutom ville jag hålla igång samtalet, utan onödiga stopp som det lätt hade kunnat bli om jag bett respondenten vänta lite så att jag hade hunnit anteckna. Samtliga intervjuer spelades in och transkriberades senare i sin helhet för att underlätta analysarbetet.

De förberedda frågorna stod i en viss ordning i ett dokument men jag frågade dem i den ordning som jag ansåg fungerade bäst vid varje intervjutillfälle. Jag kompletterade med för ämnet relevanta frågor, upprepade vad respondenten sagt och återkopplade efter varje fråga i syfte att i möjligaste mån

säkerställa min förståelse för det som sagts. Jag lyssnade och under tystnad gav jag respondenten tid att berätta och reflektera över frågan i sin takt. Genom att tillvarata de pauser som naturligt uppstod gavs respondenten möjlighet att bringa nya tankar. Jag ansträngde mig till det yttersta för att hålla mig neutral samt avstå från att blotta mina uppfattningar och synpunkter i ämnet för att inte påverka respondenten. Likaså varken argumenterade eller moraliserade jag respondentens berättelser (Dalen, 2015). Jag visste att mina känsloutryck och mitt kroppsspråk hade kunnat hämma respondenten i dennes berättelser och att mitt bemötande hade kunnat öka risken för inställsamhet. Att en respondent skulle svara mig utifrån hur denne uppfattade mig att vilja bli besvarad, var det jag minst av allt önskade. Det var svårast att förhålla mig neutral vid intervjuerna med de nyblivna lärarna vid den skolverksamhet där jag själv arbetar vilket kan ha berott på att vi sedan tidigare hade en kollegial relation och att jag hade förkunskap om den verksamhet de beskrev.

Respondenterna och jag kan antas tala samma språk då vi alla är verksamma lärare inom grundskolan. Likaså kan vi antas ha olika språk givet vår utbildning samt erfarenhet av yrket och med andra ord kan vi antas förstå begrepp samt fenomen inom skolverksamheten olika. Risken fanns att jag, utifrån min referensram, missförstod respondenten och vad denne verkligen syftade på. Denna risk hade jag i åtanke under intervjuerna vilket gjorde att jag upprepade och sammanfattade det respondenten hade sagt, i syfte att förstå det sagda. Dessutom hade jag god förkunskap om kontexten skola samt om de krav och förväntningar nyblivna lärare ställs inför. Denna förkunskap kan ha varit till min hjälp vid intervjutillfällena dock anser jag att den likväl kan ha hämmat mig, jag kan ha tolkat in mening i vad som inte uttrycktes.

Respondenterna har getts fiktiva namn för att i möjligaste mån behandla individens uppgifter konfidentiellt. De fiktiva namnen är av den art att de kan bäras av såväl kvinnor som av män i avsikt att ytterligare skydda respondentens identitet, då det för denna studie är irrelevant om data skapats tillsammans med kvinnor eller män. Tabellen nedan ska förstås utifrån hur lång tid varje intervju tog, hur länge respondenten har varit verksam lärare och inom vilken årskurs hen arbetar. Dessutom visar tabellen den ordningsföljd intervjuerna genomfördes i samt den totala intervjutid som ligger till grund för denna studies resultat.

Tabell 1 Översikt av data

Respondent	Tid som verksam lärare	Arbetar i årskurs	Intervjutid
Deniz	HT-18, ca 3 mån.	5	26:29 min
Eli	VT-18, ca 10 mån.	F	43:46 min
Francis	HT-18, ca 3mån.	1	27:50 min
Gene	VT-18, ca 6 mån.	6	26:25 min
Total intervjutid			2h och 3:50 min

Samtliga intervjuer kunde genomföras på utsatt dag och utrustningen fungerade som den skulle. Intervjuerna gav mig olika upplevelser vilka jag redogör för i Tabell 2 nedan.

Tabell 2. Beskrivning och översikt av intervjuarens upplevelser vid respektive intervjutillfälle

Respondent och intervjutid	Mina reflektioner	Förmodad orsak
Deniz 26:29 min	Det var den första intervjun, jag hade inte tränat in frågorna och behövde läsa dem innantill. Det kan ha påverkat hur avslappnad miljön framstod. Min upplevelse vid intervjun var att respondenten var missnöjd med sin arbetssituation, arbetsbelastning och formen på sin utbildning. Intervjun var formell och respondenten besvarade somliga frågor kort och koncist och andra mer utförligt. Jag bad respondenten vid ett flertal gånger om att utveckla sitt uttalande genom att exempelvis fråga ”Vill du utveckla vad du menar med tuff, knäckande och spännande?”. Respondenten utstrålade viss uppgivenhet och missnöje över sitt yrke.	Det var min första intervju och jag var ovan som intervjuare vilket kan ha påverkat mig att försöka hålla intervjun formell. Jag hade inte genomfört intervjun som en pilot, vilket skulle kunnat ha hjälpt mig att lättare minnas frågorna. Min upplevelse var att jag upprepade gånger behövde läsa mina frågor för att kunna ställa dem.
Eli 43:46 min	Respondentens behov av att prata var stort och min upplevelse var att avvikelserna var många. Jag fick vid ett flertal gånger leda tillbaka samtalet till ursprungsfrågan genom att summera det respondenten uttalat. Vi blev dessutom avbrutna ett antal gånger av elever som sökte respondentens hjälp. Dessa avbrott innebar att jag repeterade det respondenten nyligen hade pratat om i syfte att försöka hitta tillbaka till där vi slutade. Respondenten utstrålade förnöjsamhet över sitt yrke.	Jag kan anta att min upplevelse om att avvikelserna var många kan ha sin orsak i att vi upprepade gånger blev avbrutna i vårt samtal. Dessutom upplevde jag att respondenten svarade ”hoppigt” och med det menar jag att hen inte avslutade meningarna om det hen berättade, ett ord verkade hela tiden föda en ny tanke. Det medförde att jag, vid transkriberingen av denna intervju, hade svårigheter att följa samtalet.
Francis 27:50 min	En energifylld intervju till vilken jag var någon minut försenad efter bokad tid. Respondenten utstrålade mycket glädje över sitt yrke och besvarade mina frågor med enkelhet. Med enkelhet menar jag att respondenten inte gav sig särskilt lång betänketid innan hen besvarade min fråga. Vid analysen upplevdes svaren ändå vara genuina och genomtänkta. Vissa avvikelser kunde skönjas, exempelvis berättade respondenten om sitt privatliv vilket inte var det som frågades efter. Samtliga avvikelser var korta och enkla att styra tillbaka till ursprungsfrågan.	Det var det näst sista intervjutillfället, jag hade övat och skapat en förförståelse om vad som kunde väntas under intervjun, vilket troligen medförde att jag var avslappnad. Kan tänkas att mitt lugn spillde över till respondenten och att denne enklare kunde slappna av. Trots att jag var sen till intervjun upplever jag att respondenten tog sig an frågorna med entusiasm.
Gene 26:25 min	En intervju med få avvikelser och uttömmande svar. Jag upplevde att respondenten sedan tidigare hade funderat över exempelvis lärarprogrammets utförande ”jag skulle vilja ha kontinuerlig praktik emellan teori så att teorin kopplades till praktiken så att vi inte bara läste teorin”. Respondentens avvikelser handlade till största delen om elever som på olika vis behöver anpassad undervisning och om den generella visionen om en skola för alla elever. Respondenten utstrålade glädje över sitt yrke.	Detta var min sista intervju. Jag behövde inte titta på mina frågor, mer än att kontrollera att jag inte missade någon, vilket kan ha inbjudit till ett avslappnat klimat.

Min samlade upplevelse om intervjuerna var att det var fyra individer med olika personligheter jag hade förmånen att träffa, vilket sannolikt återspeglas i analysen av denna studies data. Efter att samtliga intervjuer var genomförda startade transkriberingsprocessen, vilken redogörs för under nästa rubrik.

Transkribering

Samtliga intervjuer spelades in på min telefon och jag förde över inspelningarna till min dator utan komplikationer. Intervjuerna transkriberades till sin helhet i syfte att jag på så vis kunde lära känna data. Jag är ovan att transkribera intervjuer vilket innebar att det tog mig många timmar att göra. Hur mycket tid som behövs för att skriva ut intervjuer beror dels på kvaliteten av inspelningen och dels på erfarenheten och vanan hos den som skriver ut (Kvale & Brinkmann, 2014). I tid räknat tog 5 minuters inspelad tid i snitt 30 minuter för mig att skriva ut, då jag skrev ordagrant vad som sades och lyssnade om samma sekvens för att kontrollera att allt var med. Två av intervjuerna var betydligt enklare att transkribera och orsaken därtill kan ha varit att respondenten var tydlig i sina svar och pratade i fullständiga meningar. De övriga två intervjuerna var således svårare, vilket kunde bero på att respondenterna pratade i halva meningar och använde utfyllnadsord så som: typ, liksom och alltså. Nämda ord skrev jag inte ner vid transkriberingen om jag tolkade dem att enbart fungera som utfyllnad i respondentens uttalande. Om ordet (typ, liksom, alltså) tjänade ett syfte skrev jag ner det i transkriberingen, som när exempelvis Deniz uttalar sig gällande upplevd avsaknad av stöd vid den nya arbetsplatsen ”stöd i form av nån typ av introduktion”. Det fanns även ord i inspelningarna som inte uttalades färdigt vilket kan förklaras med att respondenten talade samtidigt som hen tänkte över sin formulering. Dessa ord är inte med i transkriberingen då jag inte kan urskilja vad respondenten säger. Det som låter välformulerat i talat språk kan vara oförståeligt och osammanhängande i skriftspråk (Kvale & Brinkmann, 2014). Ett begränsat antal intervjuer ger ett stort textmaterial när det skrivs och mitt transkriberade material omfattar 24 sidor nedskrivna text.

När transkriberingen var avslutad lyssnade jag återigen på inspelningarna och jämförde med den nedskrivna texten, i syfte att säkerställa data. Efter ett antal genomläsningar samt dubbelkontroller kände jag mig nöjd och analysarbetet kunde starta, vilket redogörs för i kommande avsnitt.

Genomförande av analys

Vid analys av denna studies data läste jag de transkriberade intervjuutskriften upprepade gånger. Under tiden som jag läste hade jag denna studies syfte, vilka faktorer som påverkar nyblivna lärare vid inträdet i yrket, i åtanke och sökte efter gemensamma begrepp i respondenternas uttalanden. Jag gjorde jämförelser av data och var uppmärksam på likheter samt olikheter i syfte att se mönster i utsagorna och skapa mening i datamaterialet. Samtidigt hade jag tidigare studiers resultat i åtanke då dessa kunde hjälpa mig ytterligare till att se likheter och olikheter i datamaterialet i syfte att synliggöra faktorer som påverkar nyblivna lärares inträde i yrket.

Jag utrustade mig med markeringspennor i tre olika färger och färgkodade utifrån tidigare forsknings resultat om vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares start i yrket, universitetets förberedelser, individens förväntningar på yrket och första arbetsplatsens mottagande. Ett sätt att organisera data är att koda insamlad data utifrån gemensam nämnare eftersom data aldrig talar för sig själva utan det är forskaren som tolkar dem utifrån analysen (Backman, 2016). Jag upptäckte ganska omgående att tre färger inte räckte till, utifrån att somligt i respondenternas utsagor inte passade in i någon av nämnda tre kategorier. Det ledde till att jag utrustade mig med ytterligare en färg med vilken jag markerade de uttalanden som inte passade in. Min intention var att jag i fortsatt analysarbete skulle kunna utläsa om dessa var en fjärde kategori eller inte. När intervjuutskriften var färgkodade kategoriserade jag dem i tankekartor vilket inledningsvis gjordes utifrån tidigare studiers resultat om nämnda faktorer, universitetets förberedelser, individens förväntningar på yrket och första arbetsplatsens mottagande. Därefter undersökte jag återigen data och analyserade de uttalanden som inte passade in i någon av de tre kategorierna. Analysen visade ytterligare en kategori, bristande kunskaper, att vara en faktor som påverkar nyblivna lärares inträde i yrket.

I kommande stycke redogörs för denna studies kategorisering i analysarbetet under fyra övergripande rubriker, *Universitetets förberedelser*, *Individuell förförståelse*, *Arbetsplatsens mottagande* och *Bristande kunskaper*.

Universitetets förberedelser

I analysarbetet kategoriserade jag inledningsvis data utifrån tidigare studiers resultat och enligt Paulin (2007) är såväl den praktiska som den teoretiska förberedelsen vid lärarutbildningen en faktor vilken påverkar nyblivna lärares första tid som verksamma lärare. I analysarbetet, av denna studies data, fann jag kategorin universitetets förberedelse inför läraryrket utifrån att begreppen högskolan, VFU och teoretiska kurser var återkommande i respondenternas uttalanden. Nedan följer ett antal citat ur data vilka ämnar påvisa kategorin universitetets förberedelse:

Ämneskurserna har varit väldigt bra tycker jag generellt och matten herregud, just den undervisningen vi har haft på universitetet, den har varit så bra praktisk och vi har varit ute och gjort fältstudier och testat (Francis).

VFU:n har ju gett mycket för att öva på alltså göra och planera en undervisning. Vi studerade ju läroplanen jättemycket och det har jag ju hela tiden i bakhuvudet och det är jag tacksam för och man måste ju kunna läroplanen för att kunna koppla direkt och se vad har vi för lärmöjlighet och det tycker jag att jag fick mycket av på VFU:n (Eli).

VFU:n förberedde nog en för detta väldigt mycket. Universitetet är väldigt teoretiskt och man behöver teorierna bakom och metodiken eller görandet fick man lära sig på praktiken. För mig är lärarutbildningen VFU:n alltså praktiken och teorin som man får, de kompletterar varandra. Det känner jag utan praktiken hade man ju varit förlorad (Francis).

Analysen visar, med hjälp av ovan nämnda citat, att respondenterna har tränats i att sammanföra teori med praktik under sina respektive perioder med VFU och vid den teoretiska högskoleförelagda undervisningen. Detta motsäger tidigare studiers resultat (exempelvis Welin Mod, 2011) om att universitet och skolverksamheter brister i att förbereda lärarstudenter till förmågan att koppla samman teori och praktik. Analysarbetet fortskred på liknande vis och nedan redogörs för kategorin individens förförståelse.

Individens förförståelse

Tidigare studier (exempelvis Fransson & Gustafsson, 2008) visar att individens förväntan och förförståelse av läraryrket är en faktor som påverkar den nyblivna lärarens första tid som verksamma lärare. Respondenterna uppmanades vid intervjun att berätta om sin första tid som lärare och om dennes blid av yrket hade förändrats. Analysen av denna studies data visar kategorin individens förförståelse utifrån respondenternas utsagor. Nedan följer ett antal citat ur denna studies empiri vilka syftar till att belysa kategorin individens förförståelse av yrket:

Vi ska ju vara lärare som planerar lektioner och håller lektioner men det är väldigt mycket mer som ingår i yrket. Det fattade man ju innan också men det var nog ännu mer än jag trodde (Gene).

Jag har alltid vetet att det är extremt mycket att göra men det är väldigt stor del mycket mera. Jag var beredd på det för alla säger att det är så men det är svårt förbereda sig i praktiken (Deniz).

Man kan ju säga att den bilden som man får på högskolan eller på lärarutbildningen och den som är i verkligheten är olika (Eli).

Analysen visar att individens förförståelse dels tar sig olika uttryck och dels påverkar individen olika. Ovan nämnda citat i kombination med följande citat ur empirin syftar till att beskriva denna olikhet:

Jag trodde att jag skulle kunna få ihop det bättre än vad jag upplever just nu så frustrationen är väldigt stor (Deniz).

Jag har verkligen en positiv upplevelse, jag jobbar väldigt mycket 45 och en halv timma räcker inte med det var jag lite beredd på som ny (Francis).

I fortsatt analysarbete fokuserades arbetsplatsens mottagande vilken beskrivs i följande stycke.

Arbetsplatsens mottagande

Tidigare studiers resultat (se exempelvis Lindgren, 2013; Paulin, 2007) visar att arbetsplatsens mottagande är en faktor som påverkar nyblivna lärares start i yrket. Därav var en av denna studies frågeställningar om vilken betydelse nyblivna lärare tillskrev den första arbetsplatsens mottagande. Vid analysen av denna studies data jämförde jag respondenternas utsagor med varandra och analysen visar kategorin arbetsplatsens mottagande. Denna kategori inbegriper ett antal delar så som mentorskap, stöd och förutsättningar samt orientering på skolan. Följande citat ur denna studies empiri beskriver mentorskapet som en del i kategorin arbetsplatsens mottagande:

När jag anställdes sa dem du kommer ha en mentor och jag har schemalagd mentorstid en timma varannan vecka och NN är min fadder så jag har en fadder och en mentor (Francis).

En mentor har jag ju tack och lov nu och det har jag haft från början och det var jag noga med att få till, det är ju skitviktigt (Eli).

Handledning det har jag men det har inte varit så organiserat, jag har fått tjata för att få den, även om det var en överenskommelse från början (Deniz).

Analysen visar även att nyblivna lärare ser brister i arbetsplatsens mottagande, brister i form av stöd, introduktion och förutsättningar för att kunna utöva yrket. Följande citat ur denna studies empiri beskriver de brister i arbetsplatsens mottagande som analysen visar i syfte att förtydliga kategorin arbetsplatsens mottagande:

Det tuffa var att hålla koll på de rutiner som vi hade plus att vi hade ingen gemensam planeringstid, min kollega och jag och det var jättejobbigt. Jag hade liksom ingen koll på var vi skulle va, när och hur och varför och jag kände att det var rörigt. (Eli).

Att jag inte alltid får stöd och att det har varit tufft. Att inte få en att inte känna att man kastas in i nånting utan redskap, de redskap som arbetsplatsen kan ge en och inte utbildningen. Stöd i form av nån typ av introduktion (Deniz).

Analysen av denna studies data visade belegg för tidigare undersökningars resultat om vilka faktorer som påverkar en nyutexaminerad lärares första tid i yrket: universitetets förberedelser, individens förväntningar på yrket och första arbetsplatsens mottagande. Jag fortsatte analysarbetet med att undersöka mina tankekartors fjärde färg samt jämförde respondenternas uttalanden och ytterligare en kategori blev synlig, bristande kunskaper, vilken beskrivs i kommande stycke.

Bristande kunskaper

Vid analysen av data framkom en fjärde kategori, bristande kunskaper, utifrån respondenternas uttalanden om såväl sin utbildning, förförståelse om yrket och arbetsplatsens mottagande. Denna kategori är således en blandning av tidigare nämnda tre kategorier, universitetets förberedelser, individens förförståelse och arbetsplatsens mottagande. Nedan följer ett antal citat ur empiri som syftar till att belysa kategorin bristande kunskaper.

Jag trodde jag skulle kunna ha undervisning som inte var så fyrkantig vilket jag inte kan. Det är en orealistisk bild som jag hade åtminstone på klasserna med den tanken om att det ska vara ett klassrum för alla. Jag skulle nog säga att man har fått lära sig så många andra roller utöver att undervisa, jag har ju känt att jag har behövt var mycket mer liksom psykolog (Gene).

Jag visste ju att de skulle vara där allihop, från den som läser flytande till dem som inte kan en bokstav, jag tycker det är svårt att anpassa. Det är först nu jag har förstått hur jag kan anpassa uppgifter efter dem och det är väl en sak som är jättesvårt tänker jag, jag vet inte hur man skulle undervisa om det heller (Francis).

Mitt analysarbete fortskred och jag kategoriserade samt tolkade respondenternas uttalanden i syfte att finna en huvudkategori, den kategori vilken jag tolkade till att vara den viktigaste för denna studies respondenter. Dessutom kunde jag i analysarbetets kategorisering, eventuellt identifiera denna studies nyckelbegrepp. Analysens huvudsakliga syfte är att synliggöra studiens nyckelbegrepp då de kan utgöra grunden för forskningens teori eller slutsats (Denscombe, 2016). Denna studies slutsats eller teori kommer jag att beskriva och jämföra med tidigare forskningsresultat i denna undersöknings resultatbeskrivning.

Trovärdighet och giltighet

En färdig undersökning blir bedömd utifrån studiens trovärdighet (validitet) och giltighet (reliabilitet). Det första en forskare som genomför en kvalitativ studie bör tänka på, för att öka studiens trovärdighet och giltighet, är att forskningen genomförs med transparens, att den bedrivs på ett vis som är offentligt tillgängligt. Genom att jag har beskrivit och dokumenterat mina forskningsmetoder har jag gjort dem begripliga och bedömningsbara för andra personer (Yin, 2013). Jag har dessutom, under hela forskningsprocessen, varit transparent med vem jag är i förhållande till respondenterna och kontexten i syfte att synliggöra min förförståelse av desamma. Likaså hade jag med i beräkningen, vid såväl intervjutillfället som vid analysarbetet av insamlad data, att jag är kollega till två av respondenterna i denna studie. Min förkunskap om yrket kan ha varit en fördel vid intervjutillfället, då det gjorde att jag förstod yrkesbegrepp så som anpassningar. Samtidigt kan denna min förkunskap ha varit ett hinder vid såväl intervjutillfället som vid analysarbetet då min tolkning av ett yrkesbegrepp kan ha varit på ett annat vis än vad respondenten avsett, då varje individ tolkar utifrån sin personliga referensram. Att jag även är kollega till två av respondenterna kan ha medfört att dessa associerade mig med en viss åsikt eller inriktning vilket kunde ha påverkat nämnda respondenters uttalanden vid intervjuerna.

Denna studies urval var nyblivna lärare och data består av fyra kvalitativa halvstrukturerade individuella intervjuer, utifrån tio frågor av relativt öppen karaktär. Jag har med lyhördhet och förståelse eftersträvat ett bra samspel under intervjuerna i syfte att respondenterna skulle förstå innebörden i frågorna. Intervjuerna spelades in, transkriberades och analyserades av mig. Jag har, upprepade gånger, metodiskt tolkat, kategoriserat och jämfört data i syfte att synliggöra en eller flera faktorer som påverkar nyblivna lärares inträde i yrket. Om samma respondenter medverkar i ytterligare en intervju, utifrån samma intervjufrågor och i samma kontext men med en annan intervjuare kan jag anta att respondenternas svar blir lika. Det finns dock ingen garanti för det eftersom individens dagsform och de följdfrågor som intervjuaren ställer kan påverka hur respondenten svarar vid två liknande men olika intervjutillfällen. Dessutom skulle en upprepad intervju med samma respondent och samma intervjufrågor kunna ge olika svar eftersom att respondenten kan ha ändrat uppfattning eller fått nya insikter (Kvale & Brinkmann, 2014). Därtill är varje respondent unik och det en beskriver om sin första tid i yrket betyder inte att en annan individ beskriver på samma vis. Slutligen har jag som forskare tolkat data i syfte att finna vilka faktorer som påverkar en nybliven lärares första tid i yrket. I tolkningsprocessen har min förförståelse av kontexten läraryrket sannolikt påverkat utfallet av tolkningen.

Forskningsetik

Innan, under tiden och efter arbetet med denna undersökning har jag beaktat forskningsetiska regler. Respondenterna informerades om studiens syfte, om vem jag som undersökare är och tillfrågades om samtycke till att delta i intervju. Jag försäkrade respondenterna om att deras identitet och arbetsplats skulle behandlas konfidentiellt i rapporten. Dessutom har jag förankrat denna studies frågor i tidigare vetenskaplig forskning och undersökt samhällsnyttan av resultatet. Det finns tidigare forskning om vilka faktorer som påverkar en nytexaminerad lärares första tid som verksam lärare. Dock anser jag

att det saknas forskning med förslag på åtgärder för att förebygga nyblivna lärares eventuella kalldusch när dessa börjar arbeta som lärare. Med det i åtanke anser jag att resultatet av denna studie är av värde för forskningsfältet och ett bidrag till inspiration för kommande undersökningar om hur lärarstudenter bättre kan förberedas inför läraryrket. Likaså är denna studies resultat ett bidrag till hur realitetens skolenheter kan utvecklas och förbättra sitt mottagande av nytexaminerade lärare. Slutligen kan resultatet vara en vägvisare för hur kommande lärarutbildningar kan formges, gällande såväl teoretisk- som praktisk undervisning, i syfte att förbereda lärarstudenterna än bättre inför yrket.

Resultat

I följande kapitel kommer jag att beskriva denna undersökningens resultat utifrån genomförd och tidigare beskriven analys. Resultatet presenteras under fyra huvudteman: *Läraryrketens förberedelse*, *Individens förståelse*, *Arbetsplatsens mottagande* och *Bristande förkunskaper* vilka avser att besvara studiens forskningsfrågor om vilka faktorer som påverkar nyutexaminerade lärares start i läraryrket. Genomgående under samtliga rubriker presenteras resultatet dels med citat ur data och dels med en sammanfattande text. Avslutningsvis i detta kapitel sammanfattas resultatet.

Läraryrketens förberedelse

Utifrån analysen av data har det urskilts ett tema som indikerar läraryrketens förberedelse som en faktor vilken påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Under denna rubrik presenteras de resultat vilka skildrar läraryrketens förberedelse utifrån tre underteman; *Högskoleförelagd teoretisk undervisning*, *Verksamhetsförelagd praktikundervisning-VFU* och *Universitetets bristande förberedelser och förslag till förbättring*.

Högskoleförelagd teoretisk undervisning

Universitetets läraryrketprogram har som huvuduppdrag att utbilda lärare för samtidens samhälle, med adekvat såväl teoretisk som praktisk kunskap. Läraryrketprogrammet har genom åren reviderats och ändrat skepnad, allt utifrån samhällets behov av medborgarnas kunskaper. Aktuellt läraryrketprogram har till syfte att förbereda studenterna inför läraryrket och för fortsatta studier som exempelvis forskare vid universitetet. Dessutom syftar läraryrketutbildningen till att studenten utvecklar förmågan att väva samman teoretisk med praktisk kunskap. Vid högskolan undervisas studenten exempelvis om lärandeteorier samt metodik och förväntas använda den kunskapen i praktiken vid sin VFU med elever i en skola. Dessutom förväntas läraryrketstudenten, under utbildningstiden, utveckla sin förmåga att kontinuerligt reflektera över sina undervisningserfarenheter i syfte att utvecklas dels som student och senare även som lärare. Denna studiers resultat är att undersökt grupp nyblivna lärare har utvecklat förmågan att sammanväva teoretisk och praktisk kunskap under utbildningstiden.

Det var mycket individperspektiv alltså specialpedagogiskt perspektiv och det tror jag att man har nytta av sen och vi studerade ju läroplanen jättemycket och det har jag ju hela tiden i bakhuvudet och det är jag tacksam för att det satte sig. I alla situationer kan jag ändå tänka så här vad kan vi träna på här och då måste man ju kunna läroplanen för att kunna koppla direkt och se vad har vi för lärmöjlighet här (Eli).

För mig är läraryrketutbildningen VFU:n alltså praktiken och teorin som man får, alltså de kompletterar varandra. Hantverket att vara med barnen det lärde man sig på VFU:n men man behöver ju också teorin bakom och varför gör jag det jag gör (Francis).

Genom att, under utbildningstiden, träna sin förmåga att väva samman teoretiska med praktiska kunskaper kan studenten förberedas inför sitt kommande yrke. Den högskoleförelagda undervisningen inbegriper ämnesadekvat undervisning utifrån studentens val av inriktning på utbildningen. Studenten undervisas med andra ord i de ämnen som hen har valt att specialisera sig på inför sitt kommande läraryrke. Resultatet av denna studie är att undersökt grupp nyblivna lärare anser sig, likt tidigare studier (exempelvis Paulin, 2007), ha adekvata ämneskunskaper och att högskolans ämnesrelaterade undervisning har varit adekvat och förberett dem inför läraryrket.

Ämneskurserna har varit väldigt bra tycker jag generellt, matten som har varit riktad mot barnen den har varit så bra och vi har varit ute och gjort fältstudier och testat. Jag tycker att ämneskurserna överlag har varit väldigt bra (Francis).

Jag är väldigt glad att jag har bred kunskap, jag har matte, svenska, engelska och SO och det är ju många ämnen (Deniz).

Lärarstudenten ska som nybliven lärare undervisa elever i de ämnen studenten specialiserat sig på under utbildningstiden. Skolan ansvarar för att eleverna ska utveckla de kunskaper som är nödvändig för varje individ eftersom dessa utgör grund för individens fortsatta utbildning. Likaså ska skolan genom strukturerad undervisning inspirera eleverna till nyfikenhet, utforskande och lust att lära (Skolverket, 2011). Resultatet av denna studie är att ämneskunskaper inte är tillräcklig kunskap för nyblivna lärare i deras uppdrag i att inspirera och undervisa elever till kontinuerligt lärande. Resultatet är att denna studies undersökningsgrupp ser brister i lärarutbildningens förberedelser av studenterna om vad anpassningar kan vara, hur de kan eller bör göras och hur de kan dokumenteras samt följas upp.

Klassrumshantering det har man ju inte fått snacka nånting om egentligen, hur det är att ha en klass, hur man ska hantera vissa typer. Det finns ju alltid en viss grupp av elever i ett klassrum och man skulle kunna kategorisera lite och testa och prata om och försöka få bättre verktyg för hur det är här ute sen, jag tycker mest man bara snackar om ämnet ämnesinriktat, det här ska du lära ut i matte. Men det tycker inte jag är bra, ja men om det är någon som har det väldigt svårt för matte och inte kan ha nån vanlig undervisning, hur gör jag då? (Gene)

Jag vet inte hur man gör ett åtgärdsprogram, det får man inte lära sig på universitetet eller skriva en extra anpassning. Hur kan jag anpassa, vad är en lämplig anpassning man pratar ju mycket om det men man får inte göra det så mycket praktiskt. Det är först nu jag har förstått hur jag kan anpassa uppgifter efter dem och jag tänker att det är så man får göra, man får testa. Jag vet inte hur man skulle undervisa om det heller på universitetet (Francis).

Resultatet av denna studie är att universitetets lärarprogram har förberett undersökt grupp nyblivna lärare väl genom adekvata ämneskunskaper och förmågan att omsätta teori i praktik. Dessutom är resultatet att lärarhögskolan har brustit i att förbereda studenterna inför mångfalden av elevers olika behov. Lärarstudentens teoretiska kunskaper kan utvecklas, utmanas och tränas under den verksamhetsförlagda undervisningen och under nästa rubrik presenteras studiens resultat gällande VFU då den är en del av universitetets förberedelser inför läraryrket.

Verksamhetsförlagda praktikundervisning- VFU

Det är vid den verksamhetsförlagda praktikundervisningen som lärarstudenten har möjlighet att omsätta teori i praktik och det är på VFU som teorier kan testas och omvärderas av studenten. Det är dessutom under sin VFU-tid som studenten förväntas starta sin utveckling i lärarledarskap och ges insikt i läraryrkets mångfacetterade uppdrag. ”En central tanke i den verksamhetsförlagda utbildningen är att den studerande ska beredas möjlighet att i praktiken planera, undervisa och ta ansvar för pedagogisk verksamhet.” (von Schantz Lundgren & Lundgren, 2012, s. 52). Denna studies resultat indikerar att högskolans förberedelse av studenterna inför deras kommande läraryrke är en faktor som påverkar nyblivna lärares start i yrket. VFU är en del av lärarhögskolans utbildning och resultatet av denna studie är att VFU förbereder studenterna utifrån olika aspekter, exempelvis i vilken årskurs studenterna har genomfört sin VFU eller i vilket sociokulturellt område praktikskolan är belägen. Den skola där nyblivna lärare erbjuds och tar sin första anställning kan vara i ett sociokulturellt område som lärarhögskolan har eller inte har förberett studenten inför. Likväl som den första anställningen för nyblivna lärare kan vara i en skolform som lärarhögskolan har respektive inte har förberett studenten inför.

Jag hade haft VFU på relativt lugna områden där det inte är så hårt klimat som det är här. Jag kände att det var svårt att skapa en miljö där vi kunde spontant gå och hämta pennor och sätta oss och rita medan man lyssnade på en saga, det gick liksom inte (Eli).

Jag känner mig på något sätt särskilt tacksam för VFU:n för att jag råkade hamna i klasser som var ganska utmanande, jag kände mig inte fullt så chockad som om jag inte hade varit i någon klass som är så totalt olik den jag är i nu, så det var ju ren tur eller vad man ska säga att jag hamnade i de klasserna (Deniz).

Jag tror att det är nog verkligen så här att man är en lärare på en skola och en annan lärare på en annan skola, den synen på yrket fick jag när jag var ute på VFU. Jag har ju fördelen att jag har varit med många olika åldrar och på den här skolan har jag ju känt att jag har behövt vara mycket mer liksom psykolog (Gene).

Universitetet brister i att förbereda lärarstudenter inför adekvat åldersgrupp utifrån denna studies resultat av undersökt grupp nyblivna lärare. Med adekvat åldersgrupp menas exempelvis att en person som studerar till lärare för årskurserna 4-6 behöver utbildning med för den åldern adekvat kunskap. Med åldersadekvat kunskap menar jag till exempel kunskaper om lekens betydelse i förskolan eller kunskap om puberteten i årskurs 4-6.

Det blir mycket mer konflikthantering och sånt i de låga åldrarna men konflikterna blir ju mer allvarliga i de högre åldrarna (Gene).

Jag läste ju F-3 och vi hade extremt lite som hade med lek att göra och jag förstår inte varför har vi inte fått komma in på vad det hela handlar om i förskoleklass det är som en lucka nästan i utbildningen. Nu är dem (elevgruppen, min anm.) ju förskoleklass och jag har inte haft någon VFU i förskoleklass och det var ju nytt (Eli).

Genom att lärarstudenter ges möjlighet att praktisera sitt kommande yrke på olika skolor och/eller i olika klasser kan risken för kalldusch minskas när studenten som nyutexaminerad startar sin lärargärning. Om studenten dessutom erbjuds VFU i, för sin utbildning, åldersadekvat elevgrupp kan risken för kalldusch minskas än mer.

Denna studie visar att universitetets förberedelser är en faktor som påverkar nyblivna lärares start i yrket och VFU är en aspekt av universitetets förberedelser. Därtill innefattar VFU ytterligare en aspekt, så som lärarstudentens VFU-handledare och dennes förmåga att handleda, vara förebildlig och ha reflekterande samtal med studenten. Nyblivna lärare tenderar att agera som sina forna VFU-handledare, enligt Lindgren (2013) och denna studies resultat indikerar att lärarstudenten bör ges omfattande möjlighet att observera och testa olika lärarledarstilar i syfte att utveckla sin individuella stil.

För mig hade VFU:n kunnat vara bättre för det är ju där man kan träna sig i inblicken i hur man planerar eller hur vardagen ser ut för en lärare, att släppas in bakom kulisserna. Jag var mycket i klassrummet och fick göra mina egna planeringar men insikten i hur arbetet går till övergripande fick jag inte, mina handledare åkte ju hem. Under VFU:n hade man ju förebilder men det beror ju på, det är ju väldigt skört för det hänger ju på hur de hanterar gruppen och jag upplevde generellt att jag fick fler negativa exempel än positiva, mera gör inte så här gör så här. Och responsen jag har fått av mina VFU-handledare har varit ganska skral utan det har vara varit "Toppen" (Deniz).

Min VFU-lärare är helt magisk! Jag känner mig jättebortskämd, jag hade all undervisning min sista VFU:n från 8-14 och vi planerade allt ihop. Det var inte så att jag blev ensam med allting, hon la hur mycket tid som helst på mig. Hon var inte en sån som lät mig undervisa och gick iväg och kopierade utan hon satt kvar och efter varje lektion fick jag lite plus och lite minus, det här kan du jobba på. Jag känner att mycket av det jag gör idag, jag känner att jag apar efter henne lite i vissa saker för att hon blev verkligen en förebild (Francis).

Resultatet av denna studie är att VFU-handledaren påverkar lärarstudenters upplevelser av yrket, såväl positivt som negativt, vilket i sin tur påverkar den nyblivna lärarens inträde i yrket. Påverkan tar sig olika uttryck för olika nyblivna lärare, Francis exempelvis beskriver att hen gör mycket lika som sin VFU-handledare jämfört med Deniz som beskriver sig sakna förebild från sin VFU-tid. Vid sin VFU ska lärarstudenten ges tid och utrymme till att prova olika lärarledarroller, modeller för anpassningar, undervisningsstrategier, föräldrakontakter, konflikthantering och reflekterande samtal med såväl handledaren som andra lärare på skolan. Dessutom förväntas lärarstudenten träna sin förmåga att omsätta teoretisk kunskap med praktisk likväl som att koppla praktisk kunskap till teori. Generellt är denna studies undersökningsgrupp positiva till universitetets förberedelser inför läraryrket, dock har diverse önskemål om förbättringar framkommit i resultatet, vilka redogörs för under kommande rubrik.

Universitetets bristande förberedelser och förslag till förbättring

Denna studie visar genomgående att universitetets förberedelser inför läraryrket är en faktor vilken påverkar nytutexaminerade lärares första tid i yrket. Morberg (2005) har, i resultatet av sin studie om nyblivna lärare, beskrivit nyblivna lärares kritik av lärarutbildningen gällande bristande förberedelser om fostransfrågor och elevvårdsärenden. Likaså menar Fransson och Gustafsson (2008) att det mest utmanande för nyblivna lärare verkar vara disciplin, ledarskap och de situationer som kan uppstå i ett klassrum. Denna studie visar att undersökt grupp nyblivna lärare upplever sig vara ämnesmässigt och didaktiskt förberedda genom universitetets utbildning samtidigt som resultatet indikerar att universitetet brister i att förbereda studenter i hur de kan handskas med disciplin- och ordningsfrågor.

Det som händer i klassrummet har varit svårare än jag trodde rent ledarskapsmässigt och det är också en sån sak som är svår att vara förberedd på men det har varit ännu svårare än jag trodde. Att vara en ledare att stå i ett klassrum att veta vad jag gör när det händer tio grejer samtidigt och jonglera med dem och när jag höjer rösten och när jag inte höjer rösten (Deniz)

Vi fick lite undervisning om disciplin och ordningsfrågor men jag upplever inte att jag var i närheten av så mycket som behövs. Det är det som jag upplever är grunden till att ett klassrum funkade utan disciplin funkade ingenting. Det är lite som att man lär sig att ha lektion i det bästa klassrummet med ånglar det är kanske bättre att lära sig att undervisa i en realistisk klass, det känner inte jag att vi gjorde, vi lärde oss inte hur man har en normal klass med normala behov (Gene).

Lärarstuderande tränar under utbildningen sin förmåga att planera, genomföra, utvärdera och utveckla sin undervisning. Denna studie hade till syfte att synliggöra vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares start i yrket och lärarhögskolans förberedelser inför yrket är en framträdande faktor. Respondenterna i denna studie indikerar att utbildningen har förberett dem i hur de kan planera lektioner och/eller ett mindre arbetsområde men att de saknar kunskapen i att planera långsiktigt. Resultatet av denna studie är att lärarhögskolan visar brister i att förbereda studenter om hur de kan planera sin undervisning långsiktigt.

Men hur planerar man upp en undervisning för ett år? Man kan ju känna varför la jag 30hp på att skriva ett examensarbete, kunde jag inte ha fått gjort en grovplanering på ett år, att få skissa en grovplanering lite mer, större perspektiv. Tänk om man hade kommit ut med lite mer bagage. Det var väldigt mycket på universitetet så här planera en lektion om detta så ska man leka lärare inför sina klasskamrater på universitetet, ja det blir lite platt (Francis).

Planeringen av undervisningen. Jag vet inte, det känns som om jag improviserar det känns ibland som att jag inte har en utbildning och är relativt oförberedd (Deniz).

Att arbeta som lärare innefattar många mellanmännsliga möten, varje dag, såväl med elever, kollegor och vårdnadshavare. Resultatet i denna studie är att undersökt grupp nyblivna lärare antyder att universitetets lärarprogram brister i att förbereda blivande lärare för omfånget och det varierande utbudet av konflikter, relationella frågor och elevers individuella olikheter. Dessutom är resultatet av denna studie att universitet brister i förberedelse om hur lärarstudenter kan eller bör handskas med elevassistenter och vilka juridiska rättigheter en lärare har gentemot exempelvis föräldrar.

Jag har känt att jag har behövt vara mycket mer liksom psykolog. Det tar ju mycket tid att möta eleverna socialt och man märker också att det är många elever som kanske inte har det så bra och då vill man ju stötta det främst men det nämns ju inte någonstans utan det är ju bara kunskap i läroplaner (Gene).

Det relationella har jag alltid tänkt ska komma i första hand men jag har fått jobba mer med det än jag trodde att jag skulle behöva (Deniz).

Jag tycker att det är svårt eftersom att jag också ska styra den här assistenten, vad den ska göra och jag har ingen erfarenhet av att jobba med barn med särskilda behov och det finns ju variationer på exempelvis autism det tar sig uttryck på så fruktansvärt olika sätt och det pratar man inte så mycket om på universitetet det här stora spannet (Francis).

Vi fick ju lära oss om hur det står i läroplanen om vems ansvar det är att en elev ska lära sig, jag skulle ändå vilja ha lite mer verktyg, speciellt för dem som är svaga, hur jag kan göra tills de kan få den där extra hjälpen, extra stöd eller vad det nu är för något om de nu får det. Men då behöver man ju ha redskapen fram till dess (Gene).

Jag tror att det hade varit bra om vi fick mer koll på fackliga frågor, så man var lite förberedd på att slåss för våra rättigheter och hur olika avtalen är, det hade jag velat veta. Vad man ska göra, hur ska jag hantera en förälder som gör så här, ja lite rättighetsfrågor och skyldigheter också, det juridiska så att man inte gör bort sig (Eli).

Denna studie visar förslag från undersökningsgruppen på åtgärder gällande lärarutbildningens utformande. Förslagen som framkommit innefattar såväl den teoretiska högskoleförlagda som den praktiska verksamhetsförlagda undervisningen. Inledningsvis beskrivs förslag till förbättring gällande den högskoleförlagda undervisningen och därefter följer rekommendationer av denna studies respondenter om förlängd och förbättrad VFU.

Framförallt skulle jag vilja att lärarutbildningen utvecklades och gavs mer resurser, att det fanns mer undervisningstid som var mer strukturerad. Om utbildningen hade varit uppbyggd på ett lite annat sätt och haft mer resurser och varit mer effektiv så hade man på fyra år kunnat lära sig väldigt mycket mer (Deniz).

Vissa moment, jag vet inte riktigt vad de fyller för funktion. Vetenskapsteori och metodkurserna kan kännas lite flummigare, de ska ju förbereda mig för en forskartjänst, att stanna på universitetet men det var ju inte det jag satt där och väntade på utan man ville ju komma hit (Francis)

Det är ju väldigt svårt att läsa sig till hela läraryrket, det är helt absurt det är ju människor man jobbar med. Men jag skulle vilja ha mer hur det är att ha en klass, hur man ska hantera vissa typer elever. Det finns ju väldigt många olika elever och grupper och behov av olika sorter och hur är det att anpassa efter någon som har ADHD eller nånting. Vi hade väldigt vagt, väldigt lite specialpedagogik, det var en vecka tror jag (Gene).

Alltså det var så duttigt, den längsta praktiken vi fick var fem veckor och hantverket, va med barnen det lärde man sig på VFU:n (Francis).

Jag tänker på VFU:n och saker som kan utvecklas för det är ju enda chansen man har att prova saker i en autentisk miljö med riktiga elever där situationer uppstår naturligt. Om man hade fått följa någon i VFU:n som hade en väldigt tydlig struktur eller som lyckades väldigt bra i sitt ledarskap då hade det ju kunnat sätta sig på ett annat sätt (Deniz).

Jag skulle vilja ha kontinuerlig praktik emellan teorin så att teorin kopplades till praktiken och inte bara läste teorin och inte riktigt fattade vad det handlade om eller man fattade ju inte hur man kunde koppla det till vardagen. Men kanske en månads teori och en månads praktik eller kanske till och med att man läser teori i första två åren och sen två års praktik eftersom det är en väldigt mycket hur-kunskap att vara lärare. Du måste känna du måste testa, uppleva. Du kan inte sätta ord exakt på vad det är hela tiden, du har en känsla, intuition och det kan man inte läsa sig till tror jag, bara till viss del (Gene).

Resultatet av denna studie är att lärarstudentens förberedelse från universitetet är en faktor som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Denna studies undersökningsgrupp visar att nyblivna lärare är ämnesmässigt och didaktiskt förberedda genom sin utbildning vid universitetet samtidigt som resultatet visar på brister i högskolans förberedelser. Lärarhögskolans beskrivna bristande förberedelse av studenterna, om exempelvis elevers olikheter, anpassningar och föräldrakontakt, kan bero på att studenterna förbereds inför ett komplext yrke. "What is possible to learn in a "decontextualised" initial teacher education, and what is best learnt on the job?" (Fransson & Gustafsson, 2008, sid. 14). Läraryrkets komplexitet kan medföra att somligt inte kan tränas, läsas och förstås innan den nyblivna läraren börjar arbeta utan lärs och utvecklas först i yrket.

Denna studies resultat indikerar även att individens förförståelse av läraryrket är en faktor som påverkar den nyblivna lärarens start i yrket vilket redogörs för i kommande stycke.

Individens förförståelse

Lärarstudenter har en gedigen förförståelse och individuell kunskap om skolan och hur det är att gå i skolan, likväl som att de har goda eller mindre goda erfarenheter av hur det är att vara elev och av att ingå i en grupp eller klass. Dessutom har lärarstudenter en diger individuell uppfattning, baserad på erfarenhet, om hur en lärare kan, ska och borde undervisa samt agera. Denna individuella förförståelse som lärarstudenter har om yrket påverkar dem sannolikt i deras första tid i yrket som nyblivna lärare. Fransson (2001) menar att när studenten övergår till att vara nybliven lärare, kan det för individen innebära att denne inser att de egna föreställningarna om yrket inte överensstämmer med den realitet hen möter. Denna studies undersökningsgrupp beskriver sin respektive förförståelse om yrket utifrån olika teman och resultatet är att individens förförståelse av läraryrket är en faktor som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Under denna rubrik presenteras de resultat vilka skildrar individens förförståelse utifrån två underteman; *Förväntan inför första läraruppdraget* och *Yrkets komplexitet*.

Förväntan inför första läraruppdraget

En lärarstuderande läser vid universitetets lärarprogram under flera år och vid examen lämnar studenten universitetet med en förmodad förväntan inför sitt kommande yrke. Det finns tidigare studier (se exempelvis Welin Mod, 2011) som menar att nyblivna lärares handlingar i hög grad påverkas av den långa erfarenhet som de har av att vara elever i skolan och av de lärare från sin tidigare skolgång som de har som förebilder. Andra studier (se exempelvis Lindgren, 2013) menar att den förförståelse och förväntan nyblivna lärare har på yrket sällan införlivas vilket i sin tur påverkar nyblivna lärares inträde i yrket. Denna studie visar att undersökt grupps förförståelse och förväntan inför yrket är en faktor som påverkar nyblivna lärares start i yrket.

Jag har alltid vetat att det är extremt mycket att göra. Det är väldigt stor del mycket mera, det finns mindre tid för allt det där extra än vad jag hade föreställt mig. Jag trodde att jag skulle kunna få ihop det bättre än vad jag upplever just nu. Men sen är det klart att mycket får man ju leva med att det inte blir perfekt i början (Deniz).

Jag trodde jag skulle hålla på mycket mer med estetiska arbetssätt, jag håller ju på med musik och förväntade mig självklart att jag kommer att sjunga och det gör jag men inte alls så mycket som jag trodde. Och högläsning trodde jag också att jag skulle hålla på med mycket mer än vad jag har gjort och det är jag lite besviken över egentligen. Man kan ju säga att bilden man får på högskolan och den som är i verkligheten är olika (Eli).

Jag har verkligen en positiv upplevelse, jag jobbar väldigt mycket men det var jag lite beredd på som ny, jag har inga barn så jag har också mycket tid att göra mycket hemma för att jag tycker det är kul. Jag tror att jag förväntade mig att det skulle vara slitigt, jag tror inte att det är någon som går ut med en sån här solskens att det här skulle bli en easy walk det tror jag inte. Jag visste att man inte skulle hinna, alltså det är ju den känslan man har som lärare att man aldrig hann och att man får lära sig att släppa det dåliga samvetet, att man får tänka good enough (Francis).

Resultatet av denna studie är att undersökt grupp nyblivna lärare hade en förväntan om att yrket skulle innefatta hög arbetsbelastning när de startade sitt nya yrke. Likaså är resultatet att förförståelsen och förväntan tar sig olika uttryck vilket kan antas bero på att individer är olika. Individuell förväntan och förförståelse är en faktor som, utifrån denna studies resultat, påverkar nyblivna lärares start i yrket och den inbegriper även förståelsen av och insikten i läraryrkets komplexitet.

Yrkets komplexitet

Läraryrket är komplext så till vida att en lärare ska uppmärksamma individer i en grupp och anpassa undervisningen efter individens behov, samtidigt ska gruppen uppmärksammas och undervisningen anpassas efter gruppens behov. Därtill ska läraren bedöma, uppmuntra och samtala med varje elev individuellt för att eleven ska ges möjlighet till vidare utmaningar som utvecklar denne. Utöver undervisning ingår i en lärares uppdrag att delta i diverse arbetsplatsmöten med olika innehåll, bland annat kvalitetsuppföljning, verksamhetsutveckling och elevvårdsdiskussioner. Likaså ska en lärare dokumentera sin undervisning samt elevernas framsteg och slutligen ha kontakt med elevernas vårdnadshavare. Denna studies resultat är att undersökt grupp nyblivna lärare har en förförståelse om läraryrkets komplexitet och att denna förförståelse tar sig olika uttryck.

Det är ju väldigt svårt att läsa sig till hela läraryrket, det går ju inte. Det är ju människor man jobbar med och det går inte att skriva ner i vetenskap exakt hur det funkar. Det är väldigt mycket en hur-kunskap att vara lärare, du måste känna du måste testa, uppleva. Du kan inte sätta ord exakt på vad det är hela tiden och det kan man inte läsa sig till tror jag. Det tränar man på varje dag känner jag (Gene).

Det som händer i klassrummet har varit svårare än jag trodde rent ledarskapsmässigt och det är också en sån bit som jag vet är svårt att vara förberedd på, men det har varit ännu svårare än jag trodde (Deniz).

Men att hitta vem man är, hur man är, vad för typ av ledare, det tror jag inte att man kan lära sig i teorin heller utan det behöver man också prova, vad passar mig är ju inte lika (Francis).

Det känns som om jag har så mycket annat jobb än att bara planera undervisning så det tar ju mycket tid. Jag kan exempelvis inte gå ut och vara i naturen med mina klasser, det krävs en enorm struktur och det är nästan katederundervisning som gäller och det förväntade jag mig inte (Gene).

En trolig orsak till skillnaden i respondenternas förförståelse om läraryrkets komplexitet kan vara att de är fyra olika individer som dessutom arbetar vid olika skolor i skilda sociokulturella områden. Dessutom kan respondenternas förförståelse om läraryrkets komplexitet ha skapats eller förstärkts under deras respektive VFU. Denna studies resultat är att undersökt grupp beskriver en samlad bild om

att nyblivna lärare förväntar sig att det första året i yrket kommer bli tufft, med mycket arbete utöver arbetstiden. Därtill är denna studies resultat att arbetsplatsens mottagande är en faktor som påverkar nyutexaminerade lärares första tid i yrket och i nästa stycke beskrivs denna faktor.

Arbetsplatsens mottagande

Alla arbetsplatser har sin kultur och sina rutiner, somliga väl synliga och andra mycket diffusa. Min egen erfarenhet av att vara ny på en arbetsplats är att det var både spännande, roligt och lite osäkert. En nyutexaminerad lärare är inte bara ny på jobbet utan även ny i yrket och kan behöva hjälp att komma tillrätta såväl på arbetsplatsen som i sin nya yrkesroll som lärare. Engagerade kollegor kan, enligt Lindgren (2013) hjälpa den nyblivna läraren tillrätta i aktuell skolas kultur och samtidigt fungera som bollplank. Denna studie visar att arbetsplatsens mottagande är en faktor som påverkar nyblivna lärares inträde i yrket. Intressant är att en av respondenterna, (Gene), inte nämnde något om vare sig arbetsplatsens mottagande eller om en mentor, vilket under analysarbetet fascinerade mig och har lockat till vidare tolkning av mig. Det kan ha varit jag som, under intervjun, inte ledde in samtalet på vilket mottagande och eventuellt stöd Gene fått under sin första tid i yrket likaså kan det ha varit Gene som inte hade behovet av att prata om mentor och arbetsplatsens mottagande. Ingen av intervjufrågorna (bil.2) var formulerade att gälla arbetsplatsens mottagande, vilket även det kan ha varit en orsak till att Gene inte beskrev hur hen hade blivit mottagen eller om hen tilldelats en mentor. Resultatet om arbetsplatsens mottagande grundar sig således på analysen av övriga tre respondenters uttalanden och redogörs för i två underteman: *Mentorskap* och *Orientering på arbetsplatsen*.

Mentorskap

En nyutexaminerad lärare kan förvänta sig och har rätt till en mentor på den skola där hen anställs. En mentor med uppdrag att vara nyblivna lärare till hjälp med introduktion av arbetsplatsen, att diskutera hur blanketter ska fyllas i eller hur en anpassning för en elev kan se ut. En mentor är, enligt Aili et al (2003), en erfaren lärare med förmågan att bjuda in nyblivna lärare i reflektiva samtal om läraryrket och arbetsplatsens kultur i syfte att underlätta övergången från att vara lärarstuderande till att bli en lärare med eget ansvar. Därtill är en mentors uppdrag att hjälpa nyblivna lärare att utvecklas i yrket. Flertalet tidigare studiers resultat (exempelvis Aili et al, 2003; Paulin, 2007) är att en nybliven lärare som vid anställningstillfället tilldelas en mentor upplever sin första tid som verksam lärare annorlunda jämfört med lärare som inte har haft någon mentor. Denna studies resultat indikerar att arbetsplatsens mottagande är en faktor som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket och att mentorskapet är en del i denna faktor.

När jag anställdes sa dem, du kommer ha en mentor och jag har schemalagd mentorstid, en timma varannan vecka. Jag bollar med henne hela tiden, jag har gråtit inför henne och jag har varit arg och man får vara ledsen om man vill och vi löser det ihop. Jag känner ändå att jag har stöd i det (Francis).

Man har rätt till mentor också och det har ju jag tack och lov. Det har jag haft från början och det var jag noga med att få till, det är ju skitviktigt (Eli).

Handledning det har jag med det har inte varit så organiserad, jag har fått tjata för att få den även om det var en överenskommelse från början. Jag får inte alltid stöd och att det har varit tufft att känna att man kastas in i nånting utan redskap, de redskap som arbetsplatsen kan ge en och inte utbildningen. Sen har jag ju kollegor som kollar av och det är ju inte fy skam det heller men det är inte deras ansvar att få min första tid som lärare att funka så det skulle vara skönt om det var någon som tog det ansvaret och att det inte bara förväntades att man kan allt (Deniz).

Utifrån respondenternas uttalanden är resultatet, av denna studie, att mentorskapet är en aspekt av arbetsplatsens mottagande av nyblivna lärare som påverkar dennes inträde i yrket olika. Olikheten beskrivs bero på hur mentorskapet har sanktionerats och fungerat på arbetsplatsen. Att finna sig

tillrätta i ett nytt yrke och på en ny arbetsplats kan vara en utmaning och denna studies undersökningsgrupp antyder arbetsplatsens mottagande till att vara en faktor som påverkar nyblivna lärares inträde i yrket. En introduktion till arbetsplatsen och dess kultur är en del i arbetsplatsens mottagande utifrån denna studies resultat.

Orientering på arbetsplatsen

Var finns kopieringspapper? Hur hittar jag till ämnesförrådet? Hur gör vi här med dokumentation? Samtliga av dessa frågor indikerar arbetsplatsens introduktion för nyblivna lärare och hur dessa kan orientera sig på sin nya arbetsplats. För en erfaren lärare kan frågorna verka enkla att besvara dock kan de vara en källa till frustration för en nybliven lärare. Att inte kunna orientera sig på sin nya arbetsplats kan upplevas svårt för många. Därtill har olika skolverksamheter sina unika kulturer med såväl uttalade som outtalade regler om exempelvis vem som gör vad i organisationen, hur kollegor och elever/föräldrar ska bemötas, hur avslutningarna ska genomföras och vilka blanketter som ska fyllas i, när de ska fyllas i och var de finns. Denna studies resultat är att arbetsplatsens mottagande är en faktor som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket och att orienteringen på den nya arbetsplatsen är en aspekt av arbetsplatsens mottagande.

Det tuffa var ju att hålla koll på de rutiner som vi hade plus att vi hade ingen gemensam planeringstid min kollega och jag och det var jätte jobbigt. Vi fick ju aldrig prata igenom saker, det var jobbigt. Jag hade ingen koll på var vi skulle vara när och hur och varför och jag kände att det var rörigt (Eli).

Och kanske också nån som introducerar en i de plattformar som man ska använda sig av, digitala plattformar eller var olika material finns. Vissa grejor kommer så klart med tiden men när de här grundläggande sakerna inte finns, introduktionen i så här gör du med föräldrakontakten och så här gör du med tolkar och så vidare, när det inte finns är det ju mycket som blir fel (Deniz).

Det är en väldigt stor skola och jag fick 100 nya kollegor och de sa till mig ”gå till Marianne” och jag tänkte vem är Marianne, jag hittar inte ens. Andra veckan hittade jag soprummet, jätteglad. Det har varit lite rörigt; Hur gör man här, hur går det till på den här arbetsplatsen för det är ju olika på alla skolor och det är vanligt att de har mycket rutiner på skolor, så här har vi alltid gjort eller vi grillar alltid där och hon beställer alltid korven men jag vet inte vad vanligt är. Innan man hittar in i det och så ska man hitta sig i yrket och på arbetsplatsen (Francis).

Förvirringen och desorienteringen på en ny arbetsplats kan för många upplevas som rörig och för en nytexaminerad lärare är den sannolikt än rörigare. Likt tidigare studier (exempelvis Lindgren 2013) är denna studies resultat att arbetsplatsens mottagande och introduktion till såväl arbetsplatsen som till yrket är en faktor vilken påverkar nytexaminerade lärares start i yrket. Denna studies undersökta grupp av nyblivna lärare beskriver även upplevda bristande förkunskaper som är svåra att placera under vare sig universitets förberedelser, individens förförståelse eller arbetsplatsens mottagande och de tolkas härleda ur samtliga dessa på varierande vis. Under nästkommande rubrik redogörs för denna studies resultat gällande bristande förkunskaper som en faktor vilken påverkar nyblivna lärares start i yrket.

Bristande förkunskaper

Var ligger ansvaret i att förbereda lärarstuderande till yrket? Denna studies resultat är att nyblivna lärares tidiga erfarenheter i yrket kan förklaras utifrån fyra faktorer: lärarutbildningens förberedelse, individens förförståelse, arbetsplatsens mottagande och bristande förkunskaper varav de tre första återkommer i flertalet tidigare studier (exempelvis Fransson, 2001; Lindgren, 2013; Paulin, 2007; von Schantz Lundgren & Lundgren, 2012). Vad gäller denna studies resultat om bristande förkunskaper innefattar de sådana kunskaper som kan hänvisas till såväl individens förförståelse, universitetets

förberedelse och arbetsplatsens mottagande vilket gör dem till ett unikt resultat. Med detta menas exempelvis att den nyblivna lärarens bristande förmåga att leda en elevgrupp grundar sig i såväl individens förförståelse, universitetets förberedelse och arbetsplatsens mottagande, det är med andra ord komplext. Under denna rubrik presenteras denna studies resultat om respondenternas uttalande om bristande förkunskaper som en faktor vilken påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Rubriken innefattar undertemat: *Lärlarledarskap*.

Lärlarledarskap

Enligt tidigare studier (exempelvis Fransson & Gustafsson, 2008) brister lärlarhögskolan i att förbereda studenterna om hur de kan agera samt utveckla sin lärlarledarroll och hur de sedermera som nyblivna lärare kan anpassa undervisningen och vad en anpassning kan vara. Klassrumsklimatet präglas, enligt Stensmo (2008), av lärarens relationella- och ledarskapliga kompetens då ledarskapet i ett klassrum främst handlar om att läraren leder och organiserar verksamheten på ett sätt som gör att eleverna ägnar merparten av lektionstiden till att arbeta med aktuell uppgift. Kritiken som ett flertal tidigare studier (se exempelvis Fransson & Gustafsson, 2008; Paulin, 2007) riktar mot lärlarhögskolan handlar just om den bristande kunskap och förmåga i lärlarledarskap många nyblivna lärare uttalar sig om att sakna när de startar sitt yrke. Förmågan och kunskapen att leda en grupp elever i deras kunskapsutveckling och hjälpa dem att bli socialt kompetenta samhällsmedborgare. Denna studies resultat är att undersökt grupp nyblivna lärare upplever sig ha bristande förkunskap om lärlarledarskap, om hur de kan och bör agera i olika situationer som kan uppstå i en lärares dagliga arbete.

Vi hade nåt retorikmoment men rent fysiskt att vara en ledare att stå i ett klassrum, att veta vad jag gör när det händer tio grejer samtidigt och jonglera med dem och vad jag prioriterar och när jag höjer rösten och när jag inte höjer rösten, dem grejerna har vi ju inte tränat (Deniz).

Klassrumshantering det har man ju inte fått snacka nånting om egentligen. Men hur är det att han en klass, hur man ska hantera vissa typer. Vi hade en kurs om ledarskap, att man ska vara en auktoritet och inte vara auktoritär, man ska ha pondus. Vad som är viktigt, hur man kan prata, hur ska jag säga till när jag blir upprörd eller när nån gör fel eller så, sen har jag ju själv fått komma hit och lära mig ta på mig den rollen (Gene).

Ledarskap kan man ju lära sig indirekt också, inte att nån säger så här gör du utan att man tittar på hur andra gör och inte gör. Jag trodde att jag skulle kunna få ihop det bättre än vad jag upplever just nu så frustrationen är väldigt stor. På ett sätt var jag beredd på det för alla säger att det är så men det är svårt att förbereda sig på i praktiken (Deniz).

Att alltid hålla professionaliteten är svårt i alla stunder, liksom att kunna distansera sig eller vara objektiv och inte bli personlig. Jag tänker till exempel om man hamnar i konflikt med ett barn, att inte kunna fortfarande analysera det och vara professionell. Om en elev är utåtagerande, att man kan hantera det, men vissa saker som sägs det är svårt att bara låta det rinna av mig (Eli).

Förmågan att kunna läsa av olika gruppers behov av lärlarledarskap och anpassa sitt ledarskap därefter uttrycks av respondenterna som svårt. Tidigare studiers (se exempelvis Fransson, 2001; Paulin, 2007) resultat är att nyblivna lärare beskriver en svårighet i att hantera omotiverade och så kallade stökiga elever, vilket tolkas vara en bristande aspekt i lärlarledarskapet. Respondenterna i denna studie indikerar att de har bristande kunskaper i hur de kan agera som lärlarledare i ett klassrum med den mångfald olikheter av elever som de dagligen möter.

Det är nog verkligen så här att man är en lärare på en skola och en annan lärare på en annan skola. På den här skolan har jag ju känt att jag har behövt vara mycket mer psykolog. Jag har upplevt att det kan vara svårt att ha vissa elever i ett klassrum. Det krävs en enorm struktur och det är nästan katederundervisning som gäller, det blir ju

enormt fyrkantigt på grund av de många behoven som finns, som trängs in i ett vanligt klassrum. Det är lite som att man lär sig att ha lektion i det bästa klassrummet med änglar. Det finns ju väldigt många olika elever och grupper och behov av olika sorter (Gene).

Det här med undervisningen får mindre, det rent didaktiska har jag inte ägnat mig åt så mycket. De didaktiska valen känns mer som de didaktiska improvisationerna just nu. Planeringen av undervisningen är också svårt, individanpassningen allt sånt och min första tid i yrket har varit skittuff, spännande men ganska knäckande. Jag känner att jag brister i väldigt basala saker (Deniz).

Att arbeta som lärare och utveckla samt anpassa sitt lärarledarskap är en ständigt pågående process och är inget som en lärarstuderande enbart kan läsa om hur det går till. Likaså kan lärarstudenten inte heller enbart observera och kopiera sin VFU-handledare och dennes lärarledarskap. Det är inte heller arbetsplatsens mottagande som ensamt påverkar hur nyblivna lärare utvecklar och anpassar sitt lärarledarskap. Dessutom föds inte individen till lärarledare utan samtliga dessa tre faktorer: universitetet, individen och arbetsplatsen påverkar tillsammans nytexaminerade lärares möjligheter att utveckla sitt lärarledarskap under sin yrkesverksamma tid. Resultatet av denna studie är att undersökt grupp nyblivna lärare har kunskaper om hur de ska utveckla sitt lärarledarskap men att de har bristande kunskaper om hur de kan anpassa sitt lärarledarskap utifrån elevgruppens behov samt hur de kan förhålla sig yrkesprofessionellt. Nyblivna lärare är således inte färdigutbildade lärarledare även om de har såväl teoretisk- som praktisk kunskap då ett lärarledarskap utvecklas och finslipas över tid.

Vi pratade om olika ledarroller, vem man kan vara, att hitta vem man är. Det tror jag inte att man kan lära sig i teorin eller riktigt utan det behöver man prova, vad passar mig är ju inte lika för alla. Men man kanske har en samlad bild av hur det ska vara med på vägen dit gör man olika tänker jag. Vi pratade mycket om gruppdynamik och fick göra mycket övningar, hur man får ihop en grupp men det är ju en konst (Francis)

Ledarskapsbiten, jag vet inte vad det beror på men själva det som händer i klassrummet har varit svårare än jag trodde rent ledarskapsmässigt och det är också en sån grej som jag vet är svår att vara förberedd på men det har varit ännu svårare än jag trodde. Vi hade nåt retorikmoment på utbildningen där det fanns vissa positiva exempel bland mina lärare men det fanns ju också väldigt mycket motsägelsefulla exempel. Ledarskap kan man ju lära sig indirekt, man tittar på hur andra gör och inte gör så får man koppla själv (Deniz).

Vi hade en kurs om ledarskap att man ska vara en auktoritet och inte auktoritär, vad man kan tänka på det har jag i bakhuvudet, sen har jag ju själv fått komma hit och lära mig, ta på mig den rollen, det tränar man på varje dag tänker jag. Lärarkappan som vi kallade den på högskolan att inte ta åt sig allt så personligt, att jag inte lägger ner hela min kropp och själ på att vara bäst på mitt yrke. Men sånt där om klassrumshantering, disciplinära åtgärderna och sånt där har jag inte lärt mig om. När man är så många människor i ett rum så måste man ju ha någon form av ram, att så här får man bete sig och så här får man inte bete sig. Klara besked, jag tror det är bra för barnen och för vuxna (Gene).

Förmågan till lärarledarskap är något som utvecklas i praktisk handling såväl under utbildningstiden som i yrket. Denna studie indikerar att, likt tidigare studier (exempelvis Paulin, 2007), förmågan att leda en elevgrupp är en förmåga som nyblivna lärare bör getts utrymme och möjlighet att skapa sig under sin utbildningstid. Resultatet av denna studie är dels att respondenterna upplever sig ha blivit bristfälligt förberedda från lärarhögskolan om hur de kan anpassa sitt lärarledarskap utifrån elevers samt grupperns olikheter och dels finns en insikt och förståelse om att en lärares förmåga till ledarskap utvecklas samt förädlas under dennes yrkesliv.

Sammanfattning av resultat

Denna studie hade till syfte att synliggöra vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Resultatet bekräftar tidigare studiers resultat (se exempelvis Fransson, 2001; Fransson & Gustafsson, 2008; Paulin, 2007) då även denna studies resultat är att lärarhögskolans förberedelse, individuell förförståelse och arbetsplatsens mottagande är faktorer som påverkar nyblivna lärares start i yrket. Dessutom är denna studies resultat att bristande förkunskap är en faktor som påverkar nyblivna lärares inträde i yrket. Bristande förkunskap är en faktor som kan hänvisas till såväl lärarhögskolans förberedelse, den individuella förförståelsen och arbetsplatsens mottagande. Det är av resultatbeskrivningen svårt att avgöra om någon faktor har en starkare påverkan för nyblivna lärares första tid i yrket än de andra då samtliga faktorer, lärarutbildningens förberedelse, individens förförståelse, arbetsplatsens mottagande och bristande förkunskaper påverkar och påverkas av varandra i ett växelspel. För några nyblivna lärare är det sannolikt den ena faktorn som har starkast påverkan på dennes start i yrket och för andra är det en annan faktor. Det är även sannolikt att det för somliga nyblivna lärare inte är någon av beskrivna faktorer som påverkar deras start i yrket.

Lärarutbildningens förberedelse består av såväl teoretisk- som praktisk undervisning i syfte att lärarstudenten ska utveckla förmågan att sammankoppla teori med praktik. Denna förmåga, att koppla samman teori med praktik, behöver studenten som nybliven lärare i syfte att kunna sätta ord på och motivera varför hen arbetar som hen gör. Likaså syftar lärarutbildningen till att studenten ska utveckla förmågan att växla perspektiv för att även kunna koppla yrkespraktik med teori. Intressant är att, enligt tidigare studier (se exempelvis Paulin, 2007), viss undervisning i lärarutbildningen kan passera studenten obemärkt förbi medan annan undervisning har stor påverkan. Då det för denna studies syfte var irrelevant om varför lärarutbildningen påverkar studenter olika, har jag inte undersökt frågan närmare, dock intresserar den mig. Att två individer som går på samma föreläsning upplever den olika är allmänt känt och detta skulle kunna förklara de olikheter denna studies respondenter beskriver om sina tidiga erfarenheter av sitt yrke. Å andra sidan kan olikheterna i upplevelserna bero på att individer är unika och upplever samt uppfattar saker på sina individuella vis.

Det var ju väldigt tufft på många sätt men samtidigt måste jag ändå säga att jag tycker att jag lyckades jätligt bra alltså (Eli).

Skittuff, spännande men ganska knäckande (Deniz).

Jättebra! Jag har verkligen en positiv upplevelse (Francis).

Jag har känt att det har funkade ganska bra faktiskt, det är jag väldigt glad över (Gene).

Ovan beskrivna citat ur denna studies data skulle likväl kunna indikera nyblivna lärares personliga inställning till yrket och att den individuella förförståelsen samt förväntan i sin tur ytterst påverkar nyblivna lärares start i yrket. Nyblivna lärares förförståelse av läraryrket har dels skapats av individens tidigare skoltid och de lärar- samt elevförebilder hen mött genom åren, dels av teoretisk kunskap samt av praktisk träning och slutligen av att individen är den unika person hen är. Givet varje individs erfarenheter av sin egen skoltid och uppväxt formas även nyblivna lärares förväntan på yrket. Slutligen påverkar individens förförståelse dennes fortsatta lärande eftersom alla människor är olika och har unik förmåga till lärande. Utifrån detta resonemang skulle individens förförståelse vara den faktor vilken starkast påverkar en nybliven lärares inträde i läraryrket.

Arbetsplatsens mottagande inbegriper såväl diffusa som tydliga förväntningar och önskemål från såväl den nyblivna läraren, kollegiet, rektor, elever och vårdnadshavare. Därtill har varje arbetsplats sin unika kultur som anger vad som är acceptabelt eller inte, vem som gör vad och hur saker ska göras. Att arbetsplatsen erbjuder nyblivna lärare en mentor och arbetsplats- samt yrkesintroduktion kan för många nyblivna lärare innebära att de utvecklas i sin lärarledarroll. Dessutom finns det studier (exempelvis Aili et al, 2003) som hävdar att nyblivna lärare som vid sin första arbetsplats möts av en mentor och introduceras till arbetsplatsen och yrket, har större benägenhet att stanna kvar i yrket

jämfört med nyblivna lärare som inte möts av detsamma. Givet denna sammanfattning om arbetsplatsens mottagande kan den anses vara den faktor som starkast påverkar nyblivna lärares inträde i yrket.

Diskussion

I följande avsnitt diskuteras inledningsvis denna studies val av metod. Därefter följer en diskussion om denna studies resultat utifrån undersökningens syfte med hjälp av tidigare forskning som redogjorts för i denna uppsats.

Metoddiskussion

I denna kvalitativa studie har data skapats genom individuella intervjuer med fyra relativt nyblivna lärare i syfte att synliggöra vilka faktorer som påverkar en nybliven lärares inträde i yrket. Mitt urval av respondenter var utifrån denna studies frågeställning och grundades således på relevans inför analysarbetet. Dessutom grundades mitt urval på att respondenterna skulle vara etiskt tillåtna att använda samt fysisk tillgängliga för mig. Slutligen var mitt urval av nyblivna lärare enbart de i skolans låg- och mellanstadium. Nu i efterhand anser jag att jag borde vidgat min undersökning att gälla nyblivna lärare inom skolans högstadium också, då det kunde varit intressant i jämförande syfte.

En kvalitativ forskning syftar till att nå förståelse för en individs eller en grupp individers livsvärld i den kontext som forskaren intresserar sig för att undersöka. ”Vad som söks är förståelse för hur människan upplever sin situation.” (Hartman, 2004, sid. 273). Jag som forskare var intresserad av vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Om jag istället hade valt en kvantitativ ansats hade min frågeställning av studien omformulerats till exempelvis att gälla hur många nyblivna lärare som anser att arbetsplatsen är den faktor som har haft störst påverkan på dennes start i yrket eller hur många nyblivna lärare som anser att lärarutbildningen har förberett dem inför yrket. Skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ ansats är således att den förstnämnda söker kunskap om ett fenomenets karaktär eller egenskaper och den sistnämnda handlar om att fastställa mängder (Hartman, 2004).

Med en kvalitativ ansats följer en mängd valbara tekniker för forskaren att skapa data, intervjuer, observationer, text- och bildanalys med flera. Data till denna studie har skapats genom individuella intervjuer. Jag upptäckte under transkriberingen att jag vid några tillfällen hade missat att be respondenten utveckla vad denne menade under intervjun, som till exempel när Eli beskriver vad hen saknade från utbildningen; ”mer genusperspektiv också och inkluderande och så där”. Om jag hade ställt en eller några följdfrågor liknande ”Hm”, ”Berätta mer”, ”Varför?” eller ”Kan du uttrycka det på ett annat sätt?” (Yin, 2013, s. 140) hade jag som intervjuare kunnat hjälpa respondenten till utförligare svar. Dock kan jag under intervjun ha ansett respondentens svar som ett, för denna studies syfte, irrelevant sidospår och avstod kanske därför från att be respondenten att beskriva vad denne menat. Under transkriberingen märkte jag även att jag vid samtliga intervjuer hade ställt flertalet följdfrågor, i syfte att hjälpa respondenten till mer utförliga svar. Dessutom insåg jag under transkriberingen att jag hade modifierat om frågan ”Tänk dig en vision om att vara nybliven och nyanställd på jobbet, vad behöver visionen för att införlivas? Är det något som du skulle vilja ändras? Vad?” (bil. 2). Jag minns att jag under första intervjutillfället, den enda gången då frågan ställdes på beskrivet vis, upplevde frågan svår för respondenten att förstå och besvara. Vid de två intervjuer som följde därefter beskrev respondenterna självmant hur de blev mottagna och om hur de önskade bli mottagna på sin första arbetsplats som nybliven lärare, vilket gjorde frågan överflödiga. Den fjärde respondenten, som för övrigt intervjuades sist, nämnde inget om hur hen blivit mottagen eller ville bli mottagen på sin första arbetsplats. Det kan dels bero på att jag inte ställde frågan utifrån min tidigare erfarenhet om svårigheten i att förstå den och dels på att respondenten inte hade behov av att prata om arbetsplatsens mottagande. Likaså insåg jag vid analysarbetet att frågan ”Berätta om din första tid som lärare, har din bild av yrket förändrats?” (bil. 2) uppfattades olika av respondenterna. Eli, exempelvis, förstod frågan som att gälla första dagen på arbetsplatsen, ”jag kände att det var rörligt första dan”, jämfört med exempelvis Deniz som svarar ”skittuff, spännande men ganska knäckande”. En orsak till skillnaden i svaren kan ha varit frågans öppna utformning, den kan ha lämnat för stort utrymme för respondentens egen tolkning. Olikheten i svar kan också ha berott på att respondenten tolkade mig att önska just det

svar hen gav. Just detta, att olika respondenter kan ge olika svar på samma fråga, utifrån dennes individuella uppfattning, kännetecknar den öppna intervjun (Lantz, 2013).

Jag hade kunnat genomföra observationer av nyblivna lärare i fältet eller en enkätundersökning likväl som jag hade kunnat genomföra en dokumentstudie. Samtliga av nämnda tre tekniker att skapa data hade varit lämpliga dock ansåg jag att denna undersöknings fråga var av den art att intervjuer skulle ge mig fler nyanserade svar till fortsatt analysarbete. Observationer av nyblivna lärare i fältet fann jag till exempel olämpliga utifrån att denna studies frågeställning hade varit svår att synliggöra och tolka i analysarbetet av såväl nedskrivna observationsdokument eller inspelad observation. Om denna studies fråga hade varit formulerad på annat vis exempelvis ”Hur handskas nyblivna lärare med konflikter i ett klassrum?” eller ”Hur synliggör nyblivna lärare målen för undervisningen?”, hade observation i fältet varit lämplig. En observation lämpar sig när forskaren undersöker handlingar och reaktioner som kännetecknar det sociala systemet mellan de gruppmedlemmar forskaren undersöker (Magne Holme & Krohn Solvang, 1997). Däremot funderade jag över att genomföra observationer som komplement till intervjuerna dock genomfördes inga med anledning av tidsbrist. Dessa observationer i fältet med nyblivna lärare hade behövt vara under dagtid då undervisning sker, i syfte att besvara denna studies frågeställning och då var även jag upptagen med undervisning. Likaså ansåg jag att en enkät var för snäv i respondenternas svarsutrymme, med det menar jag att enkäter utelämnar de nyanser i svaren som jag var ute efter och som en direkt intervju kan ge. Dessutom påverkade denna studies tidsram mitt val av metod att skapa data. Jag var tvungen att begränsa mig för att hinna inom utsatt tid.

Resultatdiskussion och slutsatser

Syftet med denna studie var att synliggöra vilka faktorer som påverkar en nybliven lärare vid dennes start i yrket. Givet denna studies begränsade urval är resultatet på inga vis generaliserande att gälla alla nyblivna lärare då individers erfarenheter av sin första tid i yrket är individuella. Däremot är denna studies resultat i linje med tidigare forskningsresultat och det indikerar att nyblivna lärare är bristfälligt förberedda inför yrket. Resultatdiskussionen presenteras under rubrikerna *Läraryrket*, *Läraryrket*, *Individens förförståelse*, *Arbetsplatsens mottagande* och *Bristande förkunskaper*.

Läraryrket

Läraryrket förbereder sig och studerar under många år inför att komma ut i yrkeslivet som nyblivna lärare. Det finns omfattande tidigare forskning (se exempelvis Fransson & Morberg, 2001; Morberg, 2005; Paulin, 2007; Welin Mod, 2011) vilkas resultat är att nyblivna lärare generellt anser att läraryrket har förberett dem gällande deras ämneskunskaper inför yrket. Denna studie visar att undersökt grupp nyblivna lärare, likt tidigare studier, anser sig förberedda och kunniga i sina respektive ämnen.

Ämneskurserna har varit väldigt bra tycker jag generellt, matten som har varit riktad mot barnen den har varit så bra och vi har varit ute och gjort fältstudier och testat. Jag tycker att ämneskurserna överlag har varit väldigt bra (Francis).

Min slutsats är att den ämnesundervisning läraryrket tar del av vid högskolan förbereder dem inför läraryrket. Således är läraryrket förberedelse en faktor som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket då en lärare behöver ämneskunskaper för att kunna utföra sitt jobb. Denna min slutsats grundar jag på denna studies resultat jämfört med tidigare studiers (exempelvis Paulin, 2007).

Dessutom är resultatet av denna studie att en lärare behöver bredare kunskaper än enbart inom sina respektive ämne och kunskaper som efterfrågas är bland annat hur en långsiktig planering av undervisningen görs, vad en anpassning kan vara och hur den görs, hur disciplin och ordning kan och bör hanteras.

Jag vet inte hur man gör ett åtgärdsprogram, det får man inte lära sig på universitetet eller skriva en extra anpassning. Hur kan jag anpassa, vad är en lämplig anpassning man pratar ju mycket om det men man får inte göra det så mycket praktiskt. Det är först nu jag har

förstått hur jag kan anpassa uppgifter efter dem och jag tänker att det är så man får göra, man får testa. Jag vet inte hur man skulle undervisa om det heller på universitetet (Francis).

Enligt Paulin (2007) är det nyblivna lärares bristande kunskaper om långtidsplanering och individualisering kombinerat med elevers inlärningssvårigheter som vållar störst bekymmer i nyblivna lärares undervisningssituationer. Den största svårigheten för nyblivna lärare, menar författaren, "ligger i att hantera relationer och konflikter" (sid. 169). Denna studies resultat indikerar att nyblivna lärare upplever sig oförberedda på hur de kan eller bör handskas med de konflikter som kan uppstå i det dagliga arbetet. Respondenterna beskriver dock att universitetet har tillhandahållit utbildning om disciplin och ordning samtidigt som efterfrågan om klassrumshantering är framstående. Min tolkning av respondenternas beskrivna motsägelsefullhet om huruvida lärarutbildningen har förberett dem inför konflikthantering är att nyblivna lärare påverkas av sin utbildning på olika vis och denna påverkan ser olika ut beroende på individen. Därtill finns det studier (Paulin, 2007) vilka menar att alla lärarstudenter inte påverkas av utbildningens teoretiska innehåll då studentens egna erfarenheter av att vara elev i skolan kan ha större påverkan än själva lärarutbildningen. Det kan sannolikt också vara så att konflikthantering, frågor om disciplin och ordning i ett klassrum är kunskap som nyblivna lärare med hjälp av högskolans teoretiska förberedelse tillsammans med erfarenhet i yrket över tid formar, förvaltar och utvecklar. Med andra ord kan det vara en förmåga som nyblivna lärare måste tränas och utsättas för i yrket. Dessutom kan det vara så att nyblivna lärare, av individuella orsaker, inte har tagit till sig den undervisning som lärarhögskolan har erbjudit.

Den verksamhetsförlagda undervisningen, VFU, är en del av högskolans lärarprogram och studenten är i fältet på en skola i syfte att befästa den högskoleförlagda teoretiska undervisningen i praktisk handling, i en reell grupp med elever eller barn. Denna studies undersökningsgrupp indikerar VFU och dess handledare att påverka nyblivna lärares start i yrket. Utifrån hur stor möjlighet studenten ges att träna sin förmåga i att undervisa och befästa sin teoretiska kunskap påverkas nyblivna lärare olika av sina erfarenheter vid den verksamhetsförlagda undervisningen.

För mig hade VFU:n kunnat vara bättre för det är ju där man kan träna sig i inblicken i hur man planerar eller hur vardagen ser ut för en lärare, att släppas in bakom kulisserna (Deniz).

Min VFU-lärare är helt magisk! Jag känner mig jättebortskämd, jag hade all undervisning min sista VFU:n från 8-14 och vi planerade allt ihop (Francis).

VFU ingår i lärarutbildningen och är således en aspekt som ytterligare visar att utbildningen är en faktor som påverkar nyblivna lärares inträde i yrket. När nyblivna lärare startar sin lärargärning har de under sin VFU, i varierande utsträckning, tränat sin förmåga att koppla samman teoretisk kunskap med praktiskt handlande och i att undervisa. Morberg (2005) har genomfört en studie om nyblivna lärares uppfattning om sin lärarutbildning och resultatet är att lärarstuderande har varierad erfarenhet av den verksamhetsförlagda undervisningen. Det finns, enligt författaren, nyblivna lärare som under sin VFU har haft ett begränsat utrymme att träna sin förmåga att koppla samman teoretisk kunskap med praktiskt handlande. Det finns även de nyblivna lärare som hade fullt ansvar för undervisningen vid sin VFU. Spridningen i nyblivna lärares erfarenheter av sina respektive VFU är en stark indikation på att högskolan bör se över den verksamhetsförlagda undervisningen.

Denna studies resultat är att lärarutbildningens förberedelse är en faktor som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Sannolikt har alla nyblivna lärare påverkats av universitetets utbildning dock tar sig denna påverkan olika uttryck, utifrån individens tidigare erfarenheter och individuella referensram. Med andra ord har nyblivna lärare som har läst vid samma universitet, med samma kurser och liknande VFU ändå påverkats olika av universitetets förberedelser utifrån sin unika person.

Individens förförståelse

Vi har alla erfarenhet av skolan, även om denna erfarenhet kan antas vara olika och påverkar oss olika så har vi den. Nyblivna lärare är alla individer med en diger erfarenhet av skolans värld, de har lång tids erfarenhet som elever och har sannolikt träffat många skolförebilder genom åren. Det kan ha varit förebilder i form av lärare, skolledare, syskon och föräldrar vilka alla på sitt vis har påverkat och påverkar den nyblivna lärarens förförståelse av läraryrket. Welin Mod (2011) menar att nyblivna lärares handlingar i hög grad påverkas av den långa erfarenhet de har av att vara elever i skolan och av de förebilder som de har från sin skolgång. Individens förförståelse av läraryrket inbegriper skilda delar exempelvis om hur en lärare ska undervisa, hur elever ska agera, vad som är god undervisning, hur elever lär sig med mera. Denna studies resultat är att individens förförståelse om yrket är en faktor som påverkar nyblivna lärares start i yrket.

Jag har alltid vetat att det är extremt mycket att göra. Det är väldigt stor del mycket mera, det finns mindre tid för allt det där extra än vad jag hade föreställt mig. Jag trodde att jag skulle kunna få ihop det bättre än vad jag upplever just nu. Men sen är det klart att mycket får man ju leva med att det inte blir perfekt i början (Deniz).

Nyblivna lärare träder in i sitt nya yrke med en förmodad förväntan och förhoppning om att undervisa. Utifrån ovan beskrivna citat ur denna studies empiri har denna undersökningsgrupp en förförståelse om att läraryrket inbegriper en stor arbetsbelastning. Individens förförståelse påverkar nyblivna lärares inträde i yrket dels utifrån hur förväntan inledningsvis var och dels utifrån hur verkligheten sedermera ter sig för individen. Med det menar jag att, om den nyblivna läraren förväntar sig att yrket inbegriper kunskapsförstående elever kan denne bli såväl som positivt som negativt överraskad av verklighetens elevgrupper. Eller om den nyblivna läraren förväntar sig att arbetstiden räcker till för omfattningen i yrket kan likaledes bli positivt som negativt överraskad av verklighetens skolkontext.

Jag har verkligen en positiv upplevelse, jag jobbar väldigt mycket men det var jag lite beredd på som ny. Jag visste att man inte skulle hinna, alltså det är ju den känslan man har som lärare att man aldrig hann och att man får lära sig att släppa det dåliga samvetet, att man får tänka good enough (Francis).

Fransson (2001) menar att många nyblivna lärare har skapat sig föreställningar om yrket som inte överensstämmer med verkligheten. Dessutom menar författaren att nyblivna lärares insikt i komplexiteten och omfattningen av yrket inte får full genomslagskraft förrän den nyblivna läraren möter skolverksamheten med fullt läraransvar. Det kan tänkas vara så att det är svårt eller kanske rent av orimligt att som lärarstudent förberedas på läraryrkets komplexitet och omfattning. Dessutom är individer olika och förbereds sannolikt på olika vis. Denna studies resultat indikerar individens förförståelse som en faktor vilken påverkar nyblivna lärares start i yrket och att påverkan ser olika ut från person till person.

Under denna rapports formgivning har jag reflekterat och funderat över om det är individen i sig självt, oavsett förförståelse av yrket eller inte, som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket? Med det menar jag om det är individens personlighet som är den avgörande faktorn i hur inträdet i läraryrket blir. Likaså har jag funderat över om det är arbetsplatsens mottagande som förstärker individens förförståelse till det positiva alternativ det negativa och att det i sin tur påverkar den nyblivna lärarens första tid i yrket? När jag har haft dessa funderingar återkommer jag till den metafor om hönan eller ägget, som jag tidigare använt i denna rapport. Vad påverkar vad för nyblivna lärare, dennes förförståelse om yrket eller arbetsplatsens mottagande eller är det dem båda i kombination? Givet denna studies begränsade urval går det inte att i resultatet utläsa vad som påverkar vad. Däremot är resultatet att arbetsplatsens mottagande är en faktor som påverkar nyblivna lärares start i yrket.

Arbetsplatsens mottagande

Inträdet i läraryrket innebär inte bara en ny arbetsplats utan också ett nytt yrke för den nyblivna läraren. Omställningen från att ha varit elev som har blivit undervisad till att vara läraren som själv

undervisare är för många nyblivna lärare stor. Aili et al (2003) förtydligar att nyblivna lärares första tid i yrket ser olika ut och att olikheten har flera orsaker. En orsak, menar författarna, kan vara på vilket vis den nyblivna läraren tagits emot på den första arbetsplatsen. Arbetslag, skolledare och mentorer kan verka för att förutsättningarna blir goda för nyblivna lärares process i att utvecklas som lärare. När nyblivna lärare kommer nya till en arbetsplats kan de ha olika grad av både nervositet och osäkerhet relaterad till att de inte känner vare sig arbetsplatsen, elever eller de kollegor som arbetar där. Denna studie anger att arbetsplatsens mottagande är en faktor vilken påverkar nyblivna lärares inträde i yrket. Påverkan tar sig olika uttryck och denna studies resultat indikerar att undersökt grupp nyblivna lärare som tilldelats en mentor och en introduktion till arbetsplatsen, lättare tar sig an läraryrket än de i avsaknad av detsamma.

När jag anställdes sa dem, du kommer ha en mentor och jag har schemalagd mentorstid, en timma varannan vecka. Jag bollar med henne hela tiden, jag har gråtit inför henne och jag har varit arg och man får vara ledsen om man vill och vi löser det ihop (Francis).

Och kanske också nån som introducerar en i de plattformar som man ska använda sig av, digitala plattformar eller var olika material finns. Vissa grejor kommer så klart med tiden men när de här grundläggande sakerna inte finns, introduktionen i så här gör du med föräldrakontakten och så här gör du med tolkar och så vidare, när det inte finns är det ju mycket som blir fel (Deniz).

Under sin först tid i yrket ska den nyblivna läraren dels hitta fysiskt i skolans lokaler och dels formge och så att säga hitta sin egen lärarroll. För många nyblivna lärare är den första tiden som verksam lärare omtumlande och rolig för andra är den en källa till enorm stress vilken kan medföra att individer lämnar yrket. Aili et al (2003) anger att de skolor som utser en mentor till nyblivna lärare bidrar till att skolan behåller fler lärare. En mentor med uppdrag att stötta och introducera nyblivna lärare till såväl arbetsplatsen som i yrket. Denna studies respondenter anger brister i arbetsplatsens medvetna stöd.

Att jag inte alltid får stöd och att det har varit tufft att känna att man kastas in i nånting utan redskap, de redskap som arbetsplatsen kan ge en och inte utbildningen (Deniz).

Jag tänker även att en skillnad i hur mentorskapet utformas beror på vilken tid som avsätts och på vilka förväntningar de olika parterna (nybliven lärare, mentor och rektor) har på mentors uppdrag. Min erfarenhet är att nyblivna lärare har fullt upp med att klara sin vardag. Dock är även min erfarenhet att nyblivna lärare naturligt över tid blir alltmer erfarna och utvecklas professionellt i samspel med elever och kollegor. Jag anser att det ena inte behöver utesluta det andra, en mentor och kollegiet kan komplettera varandra i syfte att introducera nyblivna lärare till yrket och arbetsplatsen.

Arbetsplatsens mottagande innefattar sannolikt även att nyblivna lärare blir ansvariga för undervisning i en elevgrupp. Denna studies respondenter är verksamma i skolor belägna i olika sociokulturella områden och resultatet är att undersökt grupp nyblivna lärare har bristande kunskaper i lärarledarskap. Det framgår dock inte av resultatet om respondenterna är placerade i klasser som är så kallade stökiga och svåra. Likaså framgår det inte av resultatet om respondenternas bristande kunskaper i lärarledarskap visar sig på grund av den eller de klasser hen är verksam eller om det hade varit detsamma i en annan klass.

Då det är rektors ansvar att fördela skolans lärare i adekvat elevgrupp och det likaledes är rektor som avgör om och i vilken utsträckning nyblivna lärare har mentor och introduktion till arbetsplatsen, är denna studies resultat att arbetsplatsens mottagande är en faktor som påverkar nyblivna lärares start i yrket. "Forskning visar att lärare har svårt att på egen hand hantera läraruppdraget i sin helhet under den första tiden i yrket" (SOU 2008:52, sid. 112). Nyblivna lärare har behov av stöd och hjälp under sin första tid som verksamma lärare. Denna studies resultat tillsammans med tidigare studies (se exempelvis Aili et al, 2003; Morberg, 2005) indikerar att skolverksamheter bör se över sin

introduktion av nyblivna lärare i syfte att vara delaktiga i formgivandet av framtidens kompetenta lärarkår.

Bristande förkunskaper

Denna studies resultat indikerar bristande förkunskaper att vara en faktor som påverkar nyblivna lärares start i yrket. Bristande förkunskaper om lärarledarskap som har grundats och förvaltats i såväl lärarutbildningen, arbetsplatsens mottagande och individens förförståelse. En lärare behöver åtminstone ha tre typer av kompetenser, ämnes-, didaktisk- samt ledarkompetens. Därutöver handlar lärarledarskapet om att kunna individualisera elevens arbete och lärande samt att ha förmågan att gruppera elever för olika arbetsuppgifter (Stensmo, 2008). Denna studies resultat är att undersökt grupp nyblivna lärare är förberedda såväl i sina ämnesmässiga som didaktiska kunskaper, dock visar de brister i ledarkompetens. En lärare har, tillsammans med eleverna, klassrummet som sin arbetsplats där det är många individer som ska samlas och samsas på en begränsad yta. Deltagarna i rummet kan således störa och störas av varandra. Att vara ledarkompetent handlar om att ha förmågan att leda klassen som ett kollektiv och att hantera frågor om elevomsorg, disciplin och ordning.

Klassrumshantering det har man ju inte fått snacka nånting om egentligen. Men hur är det att han en klass, hur man ska hantera vissa typer. Vad som är viktigt, hur man kan prata, hur ska jag säga till när jag blir upprörd eller när nån gör fel eller så, sen har jag ju själv fått komma hit och lära mig ta på mig den rollen (Gene).

Ledarskapsbiten, jag vet inte vad det beror på men själva det som händer i klassrummet har varit svårare än jag trodde rent ledarskapsmässigt och det är också en sån grej som jag vet är svår att vara förberedd på men det har varit ännu svårare än jag trodde. Ledarskap kan man ju lära sig indirekt också, inte att nån säger så här gör du utan att man tittar på hur andra gör och inte gör. Jag trodde att jag skulle kunna få ihop det bättre än vad jag upplever just nu så frustrationen är väldigt stor. På ett sätt var jag beredd på det för alla säger att det är så men det är svårt att förbereda sig på i praktiken (Deniz).

En nybliven lärare kliver in i yrket med sin förförståelse, sin lärarutbildning och sin sannolika vision om framtiden som lärare. Denna studie visar att undersökt grupp nyblivna lärare har en förförståelse om yrket att vara arbetsamt. Samtidigt beskriver de erfarenheter av en så kallad kalldusch om sin första tid i yrket, vilket ger indikationer om att någonting brister i de förberedelser nyblivna lärare förväntas erhålla under studietiden. Under arbetets gång med denna studie har jag, trots att jag har många års erfarenhet som lärare, flerfaldigt förundrats av komplexiteten i yrket. Jag undrar om det ens är möjligt att förbereda en lärarstudent på yrkets omfattande komplexitet, det är många förmågor en nybliven lärare förväntas utveckla under sin studietid. Min rekommendation är att lärarkollegor är förebildliga och delar med sig av sin kunskap och erfarenhet till sina nyutexaminerade lärarkollegor. En erfaren lärare kan antas ha erfarenhet av att vara nybliven lärare och kan på så vis hjälpa sina nyutexaminerade kollegor.

Sammanfattning med förslag om fortsatt forskning

Givet denna studies begränsade urval gör att resultatet inte kan räknas som allmängiltigt att gälla alla nyblivna lärare. Resultatet av denna studie och dess likheter med tidigare undersökningars resultat kan istället ses som ytterligare förtydligande om att det finns faktorer som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. Genom att ha kännedom om de faktorer som påverkar nyblivna lärares start i yrket samt vad lärarstudenterna efterfrågar från utbildningen kan lärarhögskolan utveckla och revidera utbildningen. Likaså kan lärarstudenten förbereda sig än bättre innan examinationen genom att vara medveten om de faktorer som kan påverka dennes start i yrket. Enligt denna studies resultat kan ett sätt att förbereda sig vara att, under sin studietid önska verksamhetsförlagd undervisning på olika skolor, i olika grupper i syfte att se variationen av såväl skolkulturer som lärarledarskap. Dessutom rekommenderas lärarstudenten att be om mycket tid för praktisk träning samt om ett deltagande i lärarens vardag under sina VFU-perioder. Resultatet av denna studie kan även vara en vägvisare i hur

arbetsplatser kan utveckla sitt mottagande av nyblivna lärarkollegor i syfte att dels hjälpa dem in i yrket samt lärarblivande och dels förebygga att nyblivna lärare stannar i yrket.

Jag som har genomfört denna undersökning har upprepade gånger läst, analyserat och tolkat data i syfte att nå ett resultat om vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket. De tidigare studier, vilka redogjorts för i denna rapport, indikerade tre faktorer, universitetets förberedelse, individens förförståelse och arbetsplatsens mottagande att påverka nyblivna lärares tidiga erfarenheter i yrket. Denna studie visar ytterligare faktor, bristande förkunskaper, att påverka nyblivna lärares inträde i yrket. En orsak därtill kan enligt Fransson och Morberg (2001) vara att lärarutbildningen anses utbilda och förbereda studenterna i hur skolan borde vara och inte i hur den faktiskt är. Min sammanfattande slutsats är att individens förförståelse har en stor påverkan i hur den första tiden som lärare blir. Jag anser att individen har ett ansvar i att ta del av den undervisning som högskolan erbjuder såväl teoretisk som praktisk. Likaså anser jag att individen har ett ansvar i att så att säga ta plats vid sin verksamhetsförlagda undervisning då det är där som det praktiska handlaget i lärarledarskapet tränas och börjar formas. Därmed är det inte sagt att arbetsplatsens mottagande och lärarhögskolan kan svära sig fria från ansvar. Dock vill jag med dessa avslutande ord säga att jag anser att individen måste ta sitt ansvar i sin egen utveckling som nybliven lärare.

Utifrån denna studies resultat om vilka faktorer som påverkar nyblivna lärares första tid i yrket, rekommenderas vidare forskning om det är någon av beskrivna faktorer som anses ha starkare påverkan än de övriga. Genom att tydliggöra om det finns en faktor som påverkar nyblivna lärares start i yrket starkare än övriga kan förberedelserna inför yrket bli mer riktade. Dessutom rekommenderas vidare forskning i hur lärarstudenter kan förberedas i sitt lärarledarskap, då denna studies undersökningsgrupp indikerade det att vara en bristande förberedelse. Jag rekommenderar även vidare forskning om individens påverkan av nyblivna lärares start i yrket då denna kunskap kan förbereda och hjälpa individen till djupare förståelse om sin egen påverkan av första tiden i läraryrket.

Slutligen följer ett citat ur Lindgren (2013) som jag anser på pricken beskriver en lärares vardag och som även kan öka förståelsen i att det finns nyblivna lärare som upplever en kalldusch vid sin yrkesstart.

Läraryrket är mångfasetterat. Förutom krav på god undervisning – som bland annat innebär förmåga att motivera och engagera elevernas lust att lära – kräver det en medvetenhet om komplexiteten i att kunna handskas med de olika situationer som uppstår dagligen i klassrum och mellan elever. (s. 28)

Referenslista

- Aili, C., Persson, H. & Persson, K. (2003). *Mentorskap Att organisera skolans möte med nya lärare*. Lund: Studentlitteratur.
- Backman, J. (2016). *Rapporter och uppsatser*. (3:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Bergman, G. & Törnvall, M-L. (1999). *Handledningens teori och praktik*. Linköping: Skapande Vetande.
- Blossing, U. (2008). Blir skolor bättre på att klara av sitt uppdrag?-ett socialpsykologiskt och organisatoriskt perspektiv på lärares lärande och utveckling. I Aili, C., Blossing, U. & Tornberg, U. (Red.), *Läraren i blickpunkten-olika perspektiv på lärares liv och arbete*. (s. 23-38). Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (Ebrary REader-version). (4th ed.). Copyright by SAGE Publications, Inc. Hämtad 2018-10-27, från <file:///Users/maria/Downloads/Creswell-ResearchDesign.pdf>
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Edman Stålbrandt, E. (2013). Relationen mellan mentor och nyutbildad kollega-ett autentiskt möte?. I Ståhle, Y. & Bronäs, A. (Red.), *Mentorskap i skola och förskola*. (s.65-86). Stockholm: Norstedts.
- Fransson, G. (2001). Den första tiden-en forskningsöversikt med fördjupningar. I Fransson, G & Moberg, Å. (Red.), *De första ljuva åren-lärares första tid i yrket*. (s. 186-215). Lund: Studentlitteratur.
- Fransson, G. & Gustafsson, C. (Eds.). (2008). *Newly Qualified Teachers in Northern Europe-Comparative Perspectives on Promoting Professional Development*. Gävle: Vali press.
- Fransson, G. & Morberg, Å. (2001). Hypotesen om den pedagogiska Bermudatriangeln. I Fransson, G & Moberg, Å. (Red.), *De första ljuva åren-lärares första tid i yrket*. (s. 168-185). Lund: Studentlitteratur.
- Gustavsson, P., Hultell, D. & Rudman, A. (2013). *Lärares och sjuksköterskors hälsoutveckling och karriärvägar de första åren efter utbildning Rapport till AFA Försäkring*. (Rapport B:2013:5). Stockholm: Karolinska Institutet.
- Hartman, J. (2004). *Vetenskapligt tänkande: Från kunskapsteori till metodteori*. (2:a uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Isberg, L. (1996). *Läraryrollen i förändring*. Lund: Studentlitteratur.
- Jedemark, M. (2015). Studenter i gränzonen mellan högskoleförlagd och arbetsplatsförlagd utbildning. Är kunskapstransferering möjlig mellan olika utbildningssammanhang?. *Pedagogisk Forskning i Sverige*. 20 (3-4), 221-246.
- Jokinen, H., Morberg, Å., Poom-Valickis, K. & Rothma, V. (2008). Mentoring of newly qualified teachers in Estonia, Finland, and Sweden. In Fransson, G & Gustafsson, C. (Eds.), *Newly Qualified Teachers in Northern Europe-Comparative Perspectives on Promoting Professional Development*. (s. 74-106). Gävle: Vali press.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Lantz, A. (2013). *Intervjumethodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindgren, U. (2013). Nyblivna lärares erfarenheter av sin lärarutbildning och upplevelser av första året i yrket. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 19 (1), 25-38.
- Lindgren, U. & Morberg, Å. (2012). *Introduktionsåret Vägledning för mentorer och lärare*. Stockholm: Norstedts.

- Magne Holme, I. & Krohn Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. (2:a uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Morberg, Å. (2005). Med örat mot nyblivna lärare-lärarytelsen i backspegeln. *Studies in Educational Policy and Educational Philosophy*, 2005:2.
- Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder-Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (4:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Paulin, A. (2007). *Första tiden i yrket-från student till lärare. En studie av de svårigheter nyblivna lärare möter under sin första tid i yrket*. Stockholm: HLS Förlag.
- Rennstam, J & Wästerfors, D. (2015). Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, G & Svensson, P. (Red). *Handbok i kvalitativa metoder*. (2:a uppl.). Stockholm: Liber.
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (reviderad 2018)*. Stockholm: Skolverket. Hämtad 2018-12-28 från <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan>
- SOU 2008:52. *Legitimation och skärpta behörighetsregler*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer
- Stensmo, C. (2008). *Ledarskap i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Ståhle, Y. & Bronäs, A. (Red.). (2013). *Mentorskap i skola och förskola*. Stockholm: Norstedts.
- Welin Mod, A. (2011). En lärarytelsen-två arenor. I Persson, B. (Red.). *Lärarytelsen och vetenskaplighet*. (2:2011). Borås: Högskolan i Borås Institutionen för pedagogik.
- Westlander, G. (2008). Mentorskap till stöd och inspiration i dagens Sverige. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 14(4), 63-73.
- Von Schantz Lundgren, I. & Lundgren, M. (2012). Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) – en arena för lärarstudenter att utveckla sin ledarskapsförmåga?. *Utbildning & lärande*, 6 (1), 50-67. URL.
- Yin, R. K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1 – Brev med förfrågan om intervju till nytexaminerade lärare

Hej!

Jag heter Maria Ankarlund och skriver en masteruppsats i utbildningsledarskap. Under flera år har jag varit VFU-/LLU-handledare för lärarstudier, gymnasieelever och lärare med utländsk lärarexamen. Jag ser det som en stor förmån att få vara en del av nämnda människors utveckling! De lärarstudier vilka jag har handlett och de nytexaminerade kollegor jag har haft förmånen att arbeta tillsammans med, har väckt en nyfikenhet hos mig om hur det är eller kan vara att komma som nytexaminerad lärare till en arbetsplats.

Jag undrar över vad som lever upp till förväntan den nytexaminerade läraren hade innan det nya arbetet likväl som jag undrar över om det finns svårigheter och/eller helt oväntade hinder. Dessutom är jag nyfiken på om upplevelserna skiljer sig åt, inte enbart för att individer är olika och kan antas ha olika upplevelser om samma sak utan beroende på exempelvis vilken den första arbetsplatsen är eller vid vilken lärarhögskola individen läste.

Med denna bakgrundsbeskrivning vänder jag mig till dig som är relativt nytexaminerad med en undran om jag kan få träffa dig för en intervju om 30-60 minuter? Vid intervjutillfället kommer du att få ta ställning till om jag kan spela in intervjun eller om du föredrar att jag antecknar. Likaså kan vi, om ni är fler än du som är relativt nytexaminerad vid din skolenhet, genomföra intervjun i grupp beroende på dina/era önskemål.

Dina svar och den skolenhet du arbetar vid kommer att behandlas konfidentiellt vilket innebär att det i rapportens resultat inte kommer att gå att utläsa vem du är eller var du arbetar.

Jag kan i stor mån anpassa mina möjligheter till att intervjua dig/er utifrån hur du/ni kan och veckorna 43-46 är de veckor som jag har i åtanke.

Om det här låter som något som du gärna deltar i, vänligen hör av dig till mig så bokar vi in en intervjutid.

Med vänliga hälsningar

Maria Ankarlund

Mail: XXXXXXX

Tel:XXXXXXXX

Bilaga 2 – Intervjufrågor till nytexaminerade lärare

- Berätta om din första tid som lärare, har din bild av yrket förändrats?
- Berätta om dina förväntningar inför yrket under utbildningstiden, är det några av dem som kommit på skam?
- Är det något som visat sig svårare än förväntat? Vad?
- Nu när du har arbetat en tid är det någon aspekt av lärarutbildningen som du anser gav en ofullständig bild av läraryrket?
- Vilken eller vilka aspekter av lärarutbildningen är du särskilt tacksam för och har haft nytta av?
- Är det någon aspekt av lärarutbildningen som du skulle vilja förslå ändrades, något som bör tillkomma/tas bort?
- Tänk dig en vision om att vara nybliven och nyanställd på jobbet, vad behöver visionen för att införlivas? Är det något som du skulle vilja ändrades? Vad?
- Vilken undervisning fick du om disciplin- och ordningsfrågor?
- Vilken undervisning fick du om ledarskap i klassrummet?
- Vilken undervisning fick du om hur du kan skapa ett lärande klimat i en elevgrupp?